

33

EL - AHZAB / SAVEZNICI
OBJAVLJENA U MEDINI, IMA 73 AJETA

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
 عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ وَأَتَّبِعْ مَا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
 خَبِيرًا ۝ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ۝

"U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog!"

"O Vjerovjesniče, Allaha se boj, a nevjernike i licemjere ne slušaj - Allah, uistinu, sve zna i Mudar je /1/ i slijedi ono što ti Gospodar tvoj objavljuje - Allah dobro zna ono što vi radite /2/ i u Allaha se pouzdaaj, Allah je zaštitnik dovoljan!" /3/

Imam Ahmed prenosi od Zerra da rekao je: /472/ "Ubejj ibn Ka'b mi je rekao: 'Koliko (ajeta) učiš suru 'El-Ahzab' ili koliko smatraš da ima ajeta?' Rekao sam: 'Sedamdeset tri ajeta.' Rekao je: 'Nikako, već smatram da vrijedi koliko i sura 'El-Bekare'. U njoj smo učili: 'Starca i staricu neopozivo kamenujete ako učine zinaluk - kao kazna od Allaha, dž.š.' A Allah je Silan i Mudar."

To prenosi i Nesai samo od druge osobe. Iz ovoga bi se dalo zaključiti da je u njoj bilo ajeta koja su se učila, a zatim su derogirana, kako njihove riječi tako i propisi (hukmovi). Allah sve zna najbolje!

U govoru Uzvišenog: **"O Vjerovjesniče, Allaha se boj"**, ovo je opomena nižem putem višeg. Pa, ako Uzvišeni ovo naređuje Svome robu i poslaniku, onda su svi oni koji su ispod njega (po stepenu) preči da se odazovu toj naredbi.

Govor uzvišenog: **"...a nevjernike i licemjere ne slušaj"** znači nemoj ih slušati i nemoj se sa njima savjetovati.

"Allah, uistinu, sve zna i Mudar je", tj. on je najpreči da se slijede Njegove naredbe i da se Njemu pokorava. Zaista, On najbolje zna svršetak svih stvari. On je Mudar u Svom govoru i postupcima. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"i slijedi ono što ti Gospodar tvoj objavljuje" od Kur'ana i sunneta:

"Allah dobro zna ono što vi radite", tj. Njemu se ništa ne može sakriti.

"i u Allaha se pouzdaaj" u svim svojih poslovima i u svim situacijama;

"Allah je zaštitnik dovoljan!", tj. Njegova zaštita dovoljna je za onog ko se na Njega osloni i Njemu se pokaje.

مَا جَعَلَ اللَّهُ
 لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِۦ وَمَا جَعَلَ اَرْوَجَكُمْ اِلٰى تَطْلُوهُمْ مِنْ مِّنْهُمْ
 اُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَاءَكُمْ اَبْنَاءَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ
 وَاللّٰهُ يَتَقَوْلُ الْحَقُّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ ۝ اَدْعُوهُمْ لِاَبَائِهِمْ هُوَ
 اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنْ لَّمْ تَعْلَمُوْا اَبَاءَهُمْ فَاٰخِرُكُمْ فِي الدِّيْنِ وَمَوْلٰيَكُمْ
 وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِىْهَا اَخْطَا تَمَبَّهٖ وَلٰكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوْبُكُمْ وَكَانَ
 اللّٰهُ عَاقِبًا رَّحِيْمًا ۝

"Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao, a ni žene vaše, od kojih se ziharom rastavlјate, materama vašim nije učinio, niti je posinke vaše sinovima vašim učinio. To su samo vaše riječi, iz vaših usta, a Allah Istinu govori i na Pravi put izvodi. Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije! /4/ A ako ne znate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i šticeņici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogrješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i Milostiv je."/5/

Pripremajući se za iznošenje onoga što se želi ajetom, Uzvišeni spominje poznatu, opipljivu stvar, a to je da čovjek ne može imati dva srca u svojim njedrima i da ne može njegova žena postati mu majka kada se rastavlјa od nje riječima: "Ti si mi kao leđa moje majke." Isto tako posinka svoga ne može učiniti sinom svojim.

Uzvišeni veli:

"Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao, a ni žene vaše, od kojih se ziharom rastavlјate, materama vašim nije učinio." Slično ovome je i ovaj govor Uzvišenog i Svemogućeg:

"a one nisu majke njihove, majke njihove su samo one koje su ih rodile." (58:2)

U govoru Uzvišenog:

"...niti je posinke vaše sinovima Vašim učinio. To su samo vaše riječi iz vaših usta." Cilj je negacija, jer je ovaj ajet objavlјen u vezi sa Zejd ibn Harisom, r.a., šticeņikom Vjerovjesnikovim, s.a.v.s.

Prije poslanstva Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga je posvojio, pa su mu govorili Zejd ibn Muhammed.

* Objavlјena nakon sure "Ali -Imran".

Allah, dž.š., htio je da prekine ovu vezu i ovaj odnos riječima:

"niti je posinke vaše sinovima vašim učinio", kao što Uzvišeni veli u ovoj suri:

"Muhammed nije otac nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik, a Allah sve dobro zna." (33:40)

Govor Uzvišenog: **"To su samo vaše riječi, iz vaših usta"**, znači vaše posinovanje te djece je samo govor i neobavezuje da bude vaš stvarni sin, jer je on, zaista, stvorenje iz kičme drugog čovjeka.

Pa kao što je nemoguće da kod jednog čovjeka budu dva srca, isto tako nemoguće je da on ima dva oca.

"...A Allah Istinu govori i na Pravi put izvodi."

Seid ibn Džubejr rekao je da dio ajeta

"...Istinu govori..." znači pravdu (govori), a Katada rekao je da riječi: **"...i na Pravi put izvodi..."** znače Ispravan put (Siratul-mustekim).

Abdur-Rezak rekao je: "Obavijestio nas je Ma'mer prenoseći od Ez-Zuhrija da je u vezi sa Allahovm govorom:

'Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao', rekao: 'Saznali smo da se to odnosilo na Zejda ibn Harisa.' Poslaniku je donesen primjer koji glasi: "Sin drugog čovjeka nije tvoj sin."

Allahov govor: **"Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije"** je u svojstvu derogiranja, pošto je prije islama bilo dozvoljeno posinovanje tuđih sinova, pa bi tako postali posinci. Zato je Uzvišeni naredio da se njihovo porijeklo pripiše njihovim očevima. To je, ustvari, prava pravda i dobročinstvo.

Buharija prenosi od Abdullaha ibn Omera da rekao je: /473/ "Zaista smo Zejda ibn Harisa, r.a., štićenika Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zvali Zejd ibn Muhammed dok nije objavljen ovaj ajet:

"Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije." To isto prenose Muslim, Tirmizi i Nesai od Musaa ibn Ukbe.

Zato, kada je derogiran ovaj postupak, Uzvišeni je dozvolio ženidbu sa ženom od posinka (nakon što se rastave), pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio Zejneb bint Džahš, koju je pustio Zejd ibn Haris, r.a.

U ajetu koji govori o zabrani ženidbe Uzvišeni veli: **"i žene vaših rođenih sinova" (4:23)**, skrećući pažnju na ženu posinka, koji nije rođeni sin.

Govor Uzvišenog: **"Zovite ih po očevima njihovim"**, odnosi se na Zejda ibn Harisa, r.a., koji je ubijen u Bici na Mu'ti osme godine po Hidžri.

U sljedećem Svom govoru:

"A ako neznate imena očeva njihovih, pa braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši", Silni i Svemogućii naređuje da se srodstvo posinaka pripisuju njihovim očevima, ako su očevi poznati. A ako nisu

poznati, pa oni su njihova braća po vjeri i njihovi štićenici. To im je nadoknada za njihovo porijeklo.

Zatim je Uzvišeni rekao:

"Nije grijeh ako u tome pogrešite", tj. ako ste nekog od njih pripisali nekom drugom a ne njegovom ocu greškom, a nakon uloženog truda i energije da biste saznali ko mu je otac.

Ovakva vrsta greške kod Allaha, dž.š., i nije greška i ne povlači za sobom grijeh, kao što je Uzvišeni na to ukazao u Svom govoru:

"Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!" (2:286)

U Muslimovom "Sahihu" stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (474) "Uzvišeni i Svemogućii Allah rekao je: **'Već sam uradio.'**" (Tj. ne kažnjava za nehotičan grijeh.)

A u drugom hadisu stoji: (475) "Nema nijednog čovjeka da se pripisuje drugom čovjeku mimo oca, a zna svog pravog oca, a da ne vjeruje." Ajet koji je dokinut glasio je: "Zaista je nevjerovanje da se odričete svojih očeva."

Imam Ahmed prenosi od Omera, r.a., da rekao je: (476) "Zaista je Allah, dž.š., poslao Muhammeda, s.a.v.s., s Istinom i objavio mu Knjigu. Pa kada mu je objavljen ajet o kamenovanju, on ga je primijenio, a primjenjivali smo ga i mi poslije njega." Zatim rekao je: "Učili smo ajet: 'Zaista je nevjerovanje da se odričete svojih očeva.'"

الَّتِي أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ
أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولَئِكَ الْأَرْحَامُ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ
ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

"Vjerovjesnik je preči vjernicima nego oni sami sebi, a žene njegove su - kao majke njihove. A srodnici, po Allahovoj Knjizi, preči su jedni drugima od ostalih vjernika i muhadžira, a prijateljima svojim možete oporukom nešto da ostavite. To u Knjizi piše." /6/

Allah, dž.š., znao je kolika je bila pažnja i ljubav Allahovog Poslanika prema njegovom ummetu, kojeg je stalno savjetovao. Odredio je da im on bude preči od njih samih, a njegova presuda među njima da bude ispred njihovog ličnog interesa, kao što Uzvišeni veli:

"I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore." (4:65)

U sahih-hadis u (477): "Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, ni jedan od vas neće vjerovati sve dok mu ja ne budem draži od njega samoga, njegovog imetka, njegove djece i svih ljudi."

Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"Vjerovjesnik je preči vjernicima nego oni sami sebi..." Buharija prenosi od Ebu-Hurejra, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: /478/ "Nema ni jednog vjernika a da mu ja nisam najpreči među ljudima na dunjaluku i ahiretu. Ako želite učite slijedeće:

'Vjerovjesnik je preči vjernicima nego oni sami sebi.' Bilo koji vjernik da ostavi neki imetak, neka ga naslijede njegovi nasljednici. A ako je iza sebe ostavio dug ili čeljad, neka dođu nasljednici kod mene, ja sam mu zaštitnik." Prenosi ga samo Buharija.

Allohov govor: **"...a žene njegove su kao majke njihove..."**, u zabrani, poštovanju i pažnji; međutim, sa njima nije dozvoljeno osamljivanje. Ova zabrana ne odnosi se apsolutno na njihove kćerke i sestre.

Uzvišeni je rekao:

'A srodnici, po Allahovoj Knjizi, preči su jedni drugima', tj. oni su preči jedni drugima po Božijoj odredbi **"...od ostalih vjernika i muhadžira"**, tj. rodbina je preča da se nasljeđuje nego muhadžiri i ensarije. Ovaj ajet se smatra derogirajućim, i dokinuo je običaj koji je do tada bio da se nasljeđivalo zbog savezništva i bratimljenja, kao što Ibn-Abbas veli: "Muhadžir je nasljeđivao ensariju, a ne njegova rodbina, a zbog bratimljenja kojeg je među njima uspostavio Allohov Poslanik, s.a.v.s." Ovako su govorili mnogi iz prvih, a i kasnijih generacija.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Zubejra ibn el-Avvama da rekao je: "Uzvišeni i Svemogući je posebno u povodu nas, muhadžira i ensarija, objavio:

'A srodnici po Allahovoj Knjizi, preči su jedni drugima...', jer kada smo mi Kurejšije došli u Medinu, nismo imali imetka, pa smo našli ensarije, tu divnu braću, zbratimili se s njima i nasljeđivali ih."

Ebu-Bekr, r.a., pobratimio se sa Haridže ibn Zejdom, Omer, r.a., sa nekim drugim, a Osman, r.a., se pobratimio sa čovjekom iz Beni-Zurejka Ibn-Sa'd ez-Zerkijom. Neki ljudi govore drugačije.

Zubejr, r.a., rekao je: "Ja sam se pobratimio sa Ka'b ibn Malikom, pa kada sam mu došao oženio sam se od njega. Našao sam oružje koje je za njega izgleda bilo preteško. Tako mi Allaha, sine moj, da je on tog dana umro, drugi ga osim mene ne bi naslijedio, sve dok Uzvišeni nije objavio ovaj ajet naročito povodom nas, Kurejšija i ensarija. Poslije toga smo pristupili takvom nasljeđivanju."

Govor Uzvišenog: **"...a prijateljima svojim možete oporukom nešto da ostavite"**, tj. otišlo je i dokinuto je nasljedstvo, a ostala je pomoć, dobročinstvo, dobri odnosi, lijepo ponašanje i oporuka.

Uzvišeni rekao je: **"To u Knjizi piše"**, tj. ova odredba je određena i zapisana u Prvoj Knjizi koja se ne mijenja niti preinačuje. Zaista, su bližnji najpreči jedan drugom, i pored toga što je Allah, dž.š., svojevremeno bio odredio drugačije, zbog velike mudrosti koju On zna. On je znao da će to poništiti sa onim što je određeno prvotnom Njegovom odredbom (kada i kaderom). A Allah najbolje sve zna.

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ
وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا
غَلِيظًا ۗ لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ۝۸

"Kad smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina, čvrst smo zavjet uzeli /7/ da bi On pitao iskrene o njihovoj iskrenosti; a nevjernicima je On pripremio bolnu patnju." /8/

Uzvišeni nas obavještava o peterici odabranih vjerovjesnika (ulul-azm) kao i ostalim poslanicima. On je od njih uzeo obavezu, zavjet o uspostavljanju Allahove vjere, dostavljanju Njegove Poruke, međusobnoj saradnji, pomaganju i sporazumu, kao što Uzvišeni veli:

"Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao, obavezu uzeo: 'Kad vam poslije dođe poslanik koji će potvrditi da je Istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvatate da se na to Meni obavezete?' Oni su odgovarali: 'Pristajemo!' 'Budite, onda svjedoci' - rekao bi On, 'a ja ću s vama svjedočiti.'" (3:81) On je od njih uzeo ovu obavezu i zavjet nakon što ih je poslao kao poslanike. Isto se to odnosi i na ovo. Ovdje je imenovao pet odabranih poslanika, što je vezivanje posebnog za opće jer su prvo spomenuti vjerovjesnici uopćeno, a onda ovih pet poslanika. Oni su spomenuti kako u ovom tako i u drugim ajetima. Ovaj ajet počeo je sa posljednjim Allohovm poslanikom, zbog njegovog ugleda, s.a.v.s., a zatim je poredao ostale poslanike prema vremenu njihovog pojavljivanja, s.a.v.s.

O govoru Uzvišenog: **"Da bi On pitao iskrene o njihovoj iskrenosti."** Mudžahid rekao je: "To su dostavljači od poslanika", tj. koji su prenijeli i dostavili od poslanika ono što im je objavljeno, Njih će Allah, dž.š., pitati o iskrenosti poslanika.

"...A nevjernicima je On pripremio", tj. onim iz njihovih naroda, **"bolnu patnju"**, tj. koja boli. Mi svjedočimo da su poslanici dostavljali ono što im je objavljeno od njihovog Gospodara; savjetovali su svoje narode, objašnjavali jasnu, očiglednu i očevidnu Istinu i pored toga što su ih u laž utjerivale neznanice,

inadžije i otpadnici. Ono s čime su Allohov poslanici došli istina je, a oni koji su im se suprotstavljali - zalutali su. Kao što će stanovnici Dženneta govoriti:

"poslanici Gospodara našeg zaista su istinu donosili." (7:43)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَكُمْ جُودًا فَارْسَلْنَا
عَلَيْكُمْ رِيحًا وَجُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ﴿١٠﴾ إِذْ جَاءَكُمْ
مِّنْ قَوْسِكُمْ وَمِنْ أَصْفَالِكُمْ وَأُزِدَّتْ لِأَبْصَارِكُمْ وَبَلَغْنَا الْقُلُوبَ
الْحَنَاجِرَ وَنُظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونًا ﴿١١﴾

"O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, i vojske koje vi niste vidjeli - a Allah dobro vidi šta vi radite /9/ kad su vam došle i odozgo i odozdo, kad su vam oči razrogačene bile, a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali." /10/

Uzvišeni obavještava o Svojim blagodatima, blagonaklonostima i dobročinstvima prema Njegovim robovima, vjernicima a što se posebno očitava u Njegovom odbijanju njihovih neprijatelja u godini kada su se udružili protiv njih i naparavili savezništvo. To je bilo, kao što je poznato, u godini Bitke na Hendeku, u ševalu pete godine po Hidžri, što je poznato i ispravno mišljenje.

Uzrok ove bitke bio je taj što su se prvaci židovskog plemena Benu-Nadir - koje je Resulullah, s.a.v.s., udaljio iz Medine u Hajber, a među njima su bili: Selam ibn Ebi el-Hakik, Selam ibn Meškem i Kenana ibn Er-Rebi - sastali sa Kurejsijskim uglednicima, pa su ih huškali na rat protiv Vjerovjesnika, s.a.v.s., što su ovi i prihvatili. Zatim su otišli do plemena Gاتفان, koje je također pristalo uz njih. Kurejsije su krenule iz Meke sa robovima i onima koji su ih slijedili, a vojskovođa im je bio Ebu-Sufjan, Sahr ibn Harb. Vojskovođa plemena Gاتفان bio je Ujejne ibn Hisn ibn Bedr. Ukupno ih je bilo oko deset hiljada.

Kada je Resulullah, s.a.v.s., čuo za njihov pohod, naredio je muslimanima da kopaju hendek (jarak), oko grada uključujući i istočni dio, i to po savjetu Selmana Farisija, r.a., pa su to i uradili.

Resulullah, s.a.v.s., je sa njima prenosio zemlju i kopao. Idolopoklonici su došli i zaposjeli istočni dio grada u blizini Uhuda. Jedna njihova druga grupa je zaposjela visove Medine, kao što Uzvišeni veli:

"kad su vam došle i odozgo i odozdo." Izašao je Resulullah, s.a.v.s., s još oko tri hiljade muslimana (neki kažu sedam stotina). Leđa su okrenuli planini Sel', licima su bili okrenuti prema neprijatelju, a hendek je bio iskopan; u njemu nije bilo

vode i onemogućavao je konjicu i ljude da do njih dođu. Žene i djecu je sklonio u medinske tvrđave. Jedno židovsko pleme Benu-Kurejza, imalo je utvrdu na istoku grada. Imali su jamstvo, ugovor sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s. Oni su imali oko osam stotina boraca. Njima je otišao Hujeje ibn Ahtab en-Nedarij. Ostao je kod njih sve dok nisu ugovor prekršili, pa su nahuškali saveznike protiv Resulullaha, s.a.v.s., pa se stanje vidno pogoršalo.

Situacija je bila opasna i vrlo teška, kao što Uzvišeni veli: **"Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni."**

Muslimani su ostali opkoljeni oko jedan mjesec a da ovi nisu uspjeli doprijeti do njih, niti je među njima bilo borbe. Ipak je Omer ibn Abdu-Vedd el-Amirij, koji je bio jedan od poznatih i hrabrih konjanika u džahilijetu, probio hendek i došao do muslimanskih položaja.

Resulullah, s.a.v.s., naredio je Aliji, r.a., da izađe na dvoboj. Nakon što su se borili izvjesno vrijeme Alija, r.a., ga je ubio. To je bio dobar znak pobjede.

Zatim je Slavljani poslao na saveznike jak vjetar koji je žestoko puhao, tako da im nije mogao ostati ni jedan šator, niti bilo šta drugo. Nisu mogli Vatru naložiti i bili su vrlo uznemireni.

Otišli su razočarani i izgubljeni. Kao što Uzvišeni i Svemoguću veli:

"O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali." A taj vjetar je istočni vjetar "es-saba."

U jednom hadisu stoji (479): "Potpomognut sam vjetrom es-saba, a Ad je uništen zapadnim vjetrom ed-debbur."

Uzvišeni kaže: "...i vojske koje vi niste vidjeli." To su melec koji su ih tresli i u njihova srca strah i trepet ubacivali.

Muslim u svom "Sahihu" prenosi hadis od El-E'ameša, a ovaj od Ibrahima Et-Tejnij, a ovaj od svog oca da rekao je: /480/ "Bili smo kod Huzejfe ibn el-Jemana, r.a., pa mu je jedan čovjek rekao: 'Da sam bio sa Resulullahom, s.a.v.s., borio bih se s njim vrlo hrabro' Huzejfa mu je rekao: 'Zaista bi to uradio?' Vidio sam nas sa Resulullahom, s.a.v.s., u noći saveznika, u noći kada je puhao žestok i hladan vjetar, pa je Resulullah, s.a.v.s., rekao: 'Ima li neko ko će mi donijeti vijesti o tom narodu - bit će sa mnom na Sudnjem danu.' Niko mu od nas nije odgovorio. To je ponovio i drugi i treći put i zatim rekao je: 'O Hezejfe, ustani i donesi nam vijesti o narodu.' Nisam imao nikakve isprike, pošto me je prozvao po imenu da ustanem. Rekao je: 'Donesi mi vijesti o narodu i nemoj ih razjariti protiv mene.'"

Rekao je: "Krenuo sam kao da idem u smrt dok nisam stigao do njih. Kad tamo, Ebu-Sufjan grije leđa kraj vatre. Stavio sam strijelicu u luk i htio da je izbacim. Zatim sam se sjetio riječi Resulullaha, s.a.v.s.: 'Nemoj ih razjariti protiv mene.' A da sam izbacio strijelom pogodio bih ga." Rekao je: "Vratio sam se kao

da idem u smrt, zatim sam došao do Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Odjednom mi je bilo hladno, nakon što sam se oslobodio posla i smirio. Zatim sam obavijestio Resulullaha, s.a.v.s., a on me je prekrpio krajem njegovog ogrtača koji je bio na njemu i u kojem je inače klanjao.

Zatim sam spavao sve do zore. Kada sam se probudio Resulullah, s.a.v.s., rekao je: 'Ustaj, spavalico!' To prenosi Junus ibn Bukejr od Zejda ibn Esleme, rekavši (481): 'I bio je vjetar u njihovom logoru i nije ni pedalj prelazio izvan njega. Tako mi Allaha, čuo sam zvuk kamenja u njihovim boravištima i posteljama. Vjetar ih je udarao njime (kamenjem). Zatim sam se uputio Božijem Poslaniku, s.a.v.s. Kada sam došao otprilike na pola puta, našao sam se ispred dvadesetak maskiranih konjanika, pa su mi rekli: 'Obavjesti svoga druga da ga je Allah, dž.š., zaštitio od toga naroda.' Vratio sam se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., izvjestivši ga o narodu i o tome kako sam ih ostavio dok su se spremali da putuju. Tada je Allah, dž.š., objavio sljedeće:

"O vjernici, sjetite se Allahove milosti prema vama kada su do vas vojske došle, pa smo Mi protiv njih vjetar poslali i vojske koje vi niste vidjeli, a Allah dobro vidi šta vi radite."

Ebu-Davud u svom "Sunenu" navodi sljedeće: "Kada bi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., nešto stislo u duši, on bi klanjao." To je iz hadisa koji prinosi Ikreme ibn Ammar. Uzvišeni rekao je:

"Kad su vam došli i odozgo", tj. saveznici **"...i odozdo"** Ebu-Huzejfe, r.a., rekao je da se tu misli na Benu-Kurejza.

"Kada su vam oči razrogačene bile, a duša došla do grkljana" zbog velikog straha **"i kad ste o Allahu svašta pomišljali."** Bilo je tu različitih razmišljanja. Pojavilo se i licemjerstvo. Munafici su mislili da će Muhammed, s.a.v.s., i njegovi drugovi biti u korijenu uništeni. Vjernici su bili čvrsto uvjereni da je ono što im je Allah i Allahov Poslanik obećao - čista Istina i da će ovu vjeru uzdignuti nad sve ostale, bez obzira koliko to bilo mrsko idolopoklonicima.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ebu-Seida, r.a.: (483) "Na dan Hendeka rekli smo: 'O Allahov poslaniče, već su duše došle do grkljana, da li šta u tom slučaju imamo da kažemo?' Allahov Poslanik rekao je: 'Da, recite: 'Bože naš pokrij naše sramote i smiri našu prestrašenost.'" Rekao je: "Pa je Allah udario lica Svojih neprijatelja vjetrom, i vjetrom ih je pobijedio."

Tako je prenio imam Ahmed ibn Hambel od Ebu-Amira el-Akadija.

هَذَاكَ ابْنِي الْمُؤْمِنُونَ وَزُلُوا
 زِلْزَالَ الْأَشْدِيدِ ۝ وَإِذْ يَقُولُ الْمُنْفِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ
 مَّا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا ۝ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ
 يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ
 يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ۝

"Tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore potreseni, /11/ kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: "Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali kad su nam obećavali!"/12/ kad su neki među njima rekli: "O stanovnici Jesriba, ovdje vam nema stanka, zato se vratite", a drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika i govorili: "Kuće su naše nezaštićene!", a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli samo da umaknu."/13/

Uzvišeni nas obavještava o stanju muslimana kada su Saveznici opkolili Medinu i kada su muslimani bili u krajnjoj napetosti i tjeskobi. Među njima bio je i Allahov Poslanik. Zaista, su oni bili stavljeni na kušnju i pojavilo se licemjerstvo, pa su oni u čijim je srcima bila bolest, govorili o onom što im je na duši.

"Kad su licemjeri i oni bolesna srca govorili: 'Allah i Poslanik Njegov su nas samo obmanjivali, kad su nam obećavali.'"

Munafik je izrazio svoje licemjerstvo, sumnju i mržnju. Njegovo stanje je oslabilo, a zbog pomanjkanja imana stislo mu se u prsima.

Tu su i druge grupe ljudi koji su rekli kao što Uzvišeni veli: **"Kad su neki među njima rekli: "O stanovnici Jesriba",** tj. Medine. A govor Uzvišenog:

"ovdje vam nema stanka", tj. boravišta sa Allahovm Poslanikom: **"zato se vratite"** svojim kućama i stanovima.

"A drugi među njima tražili su dopuštenje od Vjerovjesnika." Ibn-Abbas, r.a., rekao je: "To se odnosi na Benu-Harise."

Rekli su: "Mi se bojimo da nam kuće ne budu pokradene." To znači da su se pravdali, kako bi se povratili svojim kućama, koje su nezaštićene", tj. nema ništa što bi ih zaštitilo od neprijatelja.

"A nisu bile nezaštićene" kao što to oni smatraju. **"Već su oni htjeli samo da umaknu",** bježeći iz borbe.

وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَأَنزَلْنَا بِهَا مَا كَانُوا يَظُنُّونَ ﴿١٤﴾ وَتَلَبَّسُوا بِالْإِسْيَارِ ﴿١٥﴾ وَتَقَدَّكَ لَهُمْ عَهْدٌ وَاللَّهُ مِنْ قَبْلِ لَئِيْلُونَ ﴿١٦﴾ الْأَدْبُرُ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٧﴾ قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ وَالْقَتْلِ وَإِذَا لَمْ تَمُتُوا لَأَنْتُمْ مَوْتُونَ ﴿١٨﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُم مِّنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٩﴾

"A da su im sa raznih strana prodrli i da su potom od njih zatražili da opet postanu mnogobošci, oni bi to, ne dvoumeći oko toga, brzo učinili, /14/ a bili su se još prije Allahu obavezali da neće uzmicati - a za Allahu datu obavezu će se odgovarati. /15/ Reci: 'Ako bježite od smrti ili pogibije, bježanje vam neće pomoći, opet ćete samo kratko uživati.' /16/ Reci: 'Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe, ili, ko vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže?' Osim Allaha, oni neće naći sebi ni zaštitnika ni pomagača." /17/

Uzvišeni nam saopćava o onim koji su:

"govorili: 'Kuće su naše nezaštićene', a nisu bile nezaštićene, već su oni htjeli samo da umaknu", oni koji bi da je neprijatelj ušao sa bilo koje strane, i da su ih iskušavali i pitali da uđu u nevjerstvo - brzo bi to uradili. I kod najmanjeg straha, oni se ne drže imana. Ovo je za njih krajnje kuđenje i korenje.

Zatim ih Uzvišeni podsjeća na ono što su se prije ovoga straha zavjetovali Allahu, dž.š., a to je da neće uzmicati, **"i za Allahu datu obavezu da će odgovarati."** Allah, dž.š., će ih svakako pitati o toj obavezi. Zatim ih upozorava da im njihovo bježanje neće dogoditi ili ubrzati njihovu sudbinu.

Štaviše, to može biti uzrok njihovoj ubrzanoj propasti.

Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"Opet će te samo kratko uživati", nakon vašeg bježanja.

"Reci: 'Uživanje na ovom svijetu je kratko, a onaj svijet bolji je za one koji se grijeha klone.' (4:77)

Zatim je Uzvišeni rekao:

"Reci: 'Ko će vas od Allaha zaštititi'", tj. ko će to spriječiti

"ako On hoće da vas zlo snađe, ili ko Vam može nauditi ako On želi da vam milost ukaže. Osim Allaha oni neće naći sebi ni zaštitnika ni pomagača", tj. oni mimo Allaha nemaju ni zaštitnika ni onog ko će im kišu dati.

* قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمَعْرُوقِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٨﴾ أَشْجَّةٌ عَلَيْكُمْ ﴿١٩﴾ فَإِذَا جَاءَ الْحُوفُ رَأَيْتَهُمْ يُنظَرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْتَشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ﴿٢٠﴾ فَإِذَا ذَهَبَ الْحُوفُ سَلَقُوكُمْ بِالسِّبْطِ إِذْ أَشْجَتْ عَلَى الْخَيْرِ أَوْ لِيكُ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاجْطَبِ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٢١﴾

"Allah dobro zna one među vama koji su druge zadržali i prijateljima svojim govorili: 'Priključite se nama!', a samo su neki u boj išli škrtareći prema vama. /18/ A kad zavlada strah, vidiš ih kako gledaju u tebe kolutajući svojim očima kao pred smrt onesviješteni. Čim strah mine, oni vas psuju svojim ostrim jezicima, škrti da učine bilo kakvo dobro. Oni ne vjeruju, i zato će Allah djela njihova poništiti; a to je Allahu lahko." /19/

Uzvišeni nas obavještava da On obuhvata Svojim znanjem one koji su druge zadržavali od rata i koji su svojoj braći, odnosno prijateljima govorili; **"Priključite se nama"**, tj. u hladovini i plodovima.

Međutim od njih

"samo su neki u boj išli škrtareći prema vama", tj. škrtareći u simpatijama i samilosti prema vama.

"A kad zavlada strah, vidiš ih kako gledaju u tebe kolutajući svojim očima kao pred smrt onesviješteni", zbog velikog straha, zabrinutosti i bojažljivosti od borbe.

"Čim strah mine, oni vas psuju svojim ostrim jezicima." Oni su vas prihvatili rječitim govorom, hvaleći se kako su hrabri i energični.

Međutim, oni su lašci koji su zatim tražili dio plijena za sebe, pozivajući se na to da su bili s tobom.

Ali **"škrti da učine bilo kakvo dobro."** U njima nema hajra jer su u sebi sakupili bojažljivost, laž i vrlo malo dobročinstva.

Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"Oni ne vjeruju, i zato će Allah djela njihova poništiti, a to je Allahu lahko", tj. jednostavno i zgodno.

يَحْسِبُونَ الْأَخْرَابَ لَمْ يُذْهِبُوا وَإِن يَأْنِ لِلْأَخْرَابِ
يُودُوا أَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ نَبَأِكُمْ وَلَوْ كَانُوا
فِيكُمْ مَّا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢١﴾

"Oni misle da saveznici još nisu otišli. A kad bi saveznici opet došli, najdraže bi im bilo da su

među beduinima u pustinji i da se raspituju za vas; a da s vama ostanu, malo bi se borili." /20/

Ovo su također njihova ružna svojstva: strah i klonulost. **"Oni misle da saveznici još nisu otišli"**, tj. misle da su blizu njih i da će se vratiti.

"A kad bi saveznici opet došli, najdraže bi im bilo da su među beduinima u pustinji i da se raspituju za vas." Tj. kada bi saveznici došli oni bi željeli da ne budu sa vama prisutni u Medini, već da su u pustinji i da se raspituju za vaše stanje sa neprijateljem.

"A da s vama ostanu, malo bi se borili." Zbog velikog straha i slabog vjerovanja, a Slavljeni Allah, dž.š., sve njih najbolje zna.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۖ وَلَا
رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْآخِرَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ۗ

"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje. /21/ A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov Istinu su govorili!'- i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost." /22/

Ovaj časni ajet veliki je temelj u ugledanju na Resulullaha, s.a.v.s., u njegovom govoru, postupcima i stanjima. Zbog toga je Uzvišeni naredio ljudima na dan bitke protiv saveznika da se ugledaju na Vjerovjesnika, neka je na njega salavat i selam do Sudnjeg dana, u strpljivosti, borbi, ustrajnosti i očekivanju olakšanja od Silnog i Svemogućeg.

Zbog toga rekao je onim koji su se pokolebali i prestrašili na Dan saveznika.

"Vi u Allahovom poslaniku imate divan uzor." Zar nećete da ga oponašate i ugledate se na njega u njegovim karakteristikama.

Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"...za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje."

Zatim nas je Uzvišeni obavijestio o Svojim robovima, vjernicima koji vjeruju u Njegovo obećanje:

"A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali i Allah i Poslanik Njegov Istinu su govorili.'"

To je ono što nam je Allah, dž.š., obećao od iskušenja, a koje rezultira brzom pobjedom. Zbog

toga je Uzvišeni rekao: **"Allah i Poslanik Njegov Istinu su govorili."** A govor Uzvišenog

"i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost" ukazuje nam na povećanje imana i njegovog intenziteta shodno ljudima i njihovim situacijama, kao što većina imama vele: "Iman se povećava i smanjuje."

To smo već utvrdili na početku komentara Buharijinog "Sahiha"⁵⁰⁶, Allahu pripada svaka hvala i dobročinstvo.

Značenje Njegovog govora **"i to im je samo povećalo"**, tj. takvo stanje tjeskoba i žestina povećali su **"vjerovanje"** u Allaha i **"predanost"**, tj. prihvatanje Njegovih naredbi i pokornost Njemu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s.

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا
مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا
تَبْدِيلًا ۗ لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِن
شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَّحِيمًا ۗ

"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili. /23/ Da bi Allah nagradio iskrene za njihovu iskrenost, a stavi na muke licemjere, ako hoće ili im oprostio Allah, zaista, prašta i milostiv je." /24/

Nakon što je Uzvišeni Allah, dž.š., spomenuo munafike i način njihovog prekidanja ugovora i uzmicanja iz borbe, opisao je vjernike koji su istrajali u svom zavjetu i u govoru

"koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli", tj. došao im njihov edžel, a

"ima ih koji to očekuju i nisu ništa izmijenili." Znači nisu izmijenili ugovor s Allahom niti su ga prekršili niti izvitoperili.

Buharija prenosi od Zejda ibn Sabita da je rekao: (484): "Kada smo pisali mushaf, izgubio se jedan ajet iz sure El-Ahzab. Slušao sam Resulullaha, s.a.v.s., da ga je učio i nisam ga našao ni kod koga osim kod Huzejme ibnu Sabita el-Ensarije, r.a., čije svjedočenje je Resulullah, s.a.v.s., učinio kao svjedočenje dvojice ljudi." **"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu."**

Ovaj hadis bilježi Buharija, a ne i Muslim. Također se nalazi i kod Ahmeda, Tirmizija i Nesaija. Tirmizi ga je okarakterisao kao hasen-sahih.

Buharija, također, prenosi od Enesa ibn Malika, r.a., da je rekao: (485): "Smatramo da je ovaj ajet objavljen u vezi Enesom ibn en-Nadrom, r.a." Bilježi

⁵⁰⁶ Mufessir hafiz Ibn-Kesir, Allah mu se smilovao, pisao je komentar na Buharijin "Sahih", ali ga nije dovršio.

ga samo Buharija. Ahmed od Enesa ibnu Malika prenosi da je rekao: "Moj amidža Enes ibn Nadr, po kojem sam dobio ime, nije sa Allahovm Poslanikom prisustvovao borbi na Bedru pa mu je to teško palo.

Rekao je: 'U prvom događaju u kojem je učestvovao Allahov Poslanik, ja sam bio odsutan... Samo kada bi Allah, dž.š., dao da budem u nekon događaju sa Allahovm Poslanikom pokazao bi Silni i Svemogući šta bih napravio.' Enes je rekao da se bojao da nešto drugo kaže. Tako je sa Allahovm Poslanikom, s.a.v.s., prisustvovao Bici na Uhudu. Prišao je Sa'd ibn Muazu, r.a., pa mu je rekao Enes, r.a.: 'O Ebu-Amre, gdje je taj divni dženetski vjetar? Ja ga ne osjećam sa Uhuda.' Rekao je: 'Borio se protiv njih sve dok nije ubijen, r.a., a u njegovom tijelu nađeno osamdeset i nešto posjekotina, udaraca i uboda.' Njegova sestra, moja tetka Er-Rubeja bint en-Nadra je rekla: 'Brata sam mogla prepoznati samo po prstima.' - Rekao je: 'Pa je objavljen ovaj ajet:

"Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to čekaju - nisu ništa izmijenili." - Rekao je: 'Smatrali su da je ovaj ajet objavljen u vezi s njim i njegovim drugovima, r.a.' Prenose ga Muslim, Tirmizi i Nesai.

Ibn-Džerir prenosi od Musaa ibn Talhe da je rekao: (486) "Ušao sam kod Muavije i kada sam izlazio pozvao me je i rekao: 'Hoćeš da ostavim kod tebe, moj bratiću, hadis kojeg sam čuo od Resulullah, s.a.v.s.? Svjedočim da sam čuo Resulullaha kako kaže: 'Talha je od 'onih koji su poginuli.'" (Misli se na one koji su spomenuti u ajetu.)

Allahov govor: **"ima ih koji to očekuju"**, tj. očekuju dan u kojem će biti borba, da se potvrde u susretu, **"nisu ništa izmijenili"** znači nisu ništa promijenili, već su nastavili sa ugovorom sa Allahom i nisu ga prekršili, kao što su to uradili munafici, koji su rekli:

"Kuće su naše nezaštićene."

Uzvišeni rekao je:

"Da bi Allah nagadio iskrene, za njihovu iskrenost, i stavio na muke licemjere ili im oprostio", tj. On iskušava Svoje robove strahom i uznemirenošću kako bi razdvojio dobro od lošeg, iako Uzvišeni zna svaku stvar prije njenog stvaranja. Međutim, Allah, dž.š., neće kazniti stvorenja samo po Svom znanju o njima sve dok ne urade ono što On zna o njima, kao što to Uzvišeni veli:

"Mi ćemo vas provjeravati da bismo znali (pokazujući) borbe i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo." (47:31)

Ovo se odnosi na znanje o nečem nakon njegovog postojanja, mada je prethodno znanje o njemu bilo prisutno prije njegovog postojanja. Allahov govor: **"za njihovu iskrenost"** znači njihovu strpljivost glede njihovog zavjeta i ispunjenja istog.

"a stavio na muke licemjere", a to su oni koji krše zavjete date Allahu pa su zbog toga zaslužili Njegovu kaznu i mučenje. Ako hoće, On može da im oprostiti tako da ih uputi da ostave licemjerstvo i prihvate vjerovanje i rade po tome. Budući da Njegova milost nadvladava Njegovu srdžbu, Uzvišeni rekao je:

"Allah, zaista, prašta i Milostiv je."

وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمَّيْنَا لَهُمُ الْخَيْرَ وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ
قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾

"Allah je nevjernike pune srdžbe odbio, nisu dobra postigli, i vjernike je Allah borbe poštedio, Allah je, uistinu, Moćan i Silan." /25/

Ovako je Allah, dž.š., pomogao muminima vjetrom i Svojom vojskom. Dao je da njima zavlada vjetar koji im je snagu razvodnio i kako god je strast, koja je od istog korijena kao i riječ vjetar, bila uzrok njihovog okupljanja tih masa iz različitih plemena, onda je odgovaralo da pošalje na njih vjetar koji ih je razdvojio i povratio. Bili su prestravljeni i izgubljeni u njihovoj srdžbi i bijesu. Oni nisu postigli dobro na dunjaluku, kao što su to mislili ostvariti sa pobjedom i plijenom, niti na ahiretu zbog preobimnosti grijeha i suprotstavljanja Resulullahu, s.a.v.s. Glavna težnja im je bila da ga ubiju i da mu vojsku u korijenu unište.

Onaj ko teži i nastoji da nešto uradi i svoje težnje potvrdi djelom (koje ne sprovede do kraja) on je, ustvari, kao i onaj ko to uradi.

Allahov govor: **"i vjernike je Allah borbe poštedio"** znači da nisu bili u potrebi za zametanjem bitke i borbom da bi ih otjerali iz svoga grada. Allah ih je Jedini poštedio toga, pomogao Svoga roba i ojačao njegovu vojsku. Zbog toga je Resulullah, s.a.v.s., rekao: (487) "Nema drugog boga osim Jednog Jedinog Allaha, Koji je ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga roba, i ojačao njegovu vojsku. Sam je porazio saveznike i poslije Njega ništa drugo nema."

Ovaj hadis prenose Buharija i Muslim. U dva "Sahiha" od Abdullaha ibn Ebi-Evfa, r.a., prenosi se da rekao je: (488) " Resulullah, s.a.v.s., je uputio dovu protiv saveznika pa rekao je: 'O Ti Koji si objavio Knjigu, brzo svidiš račune, porazi saveznike. Bože, porazi ih i uzdrmaj ih.'"

Muhamed ibn Ishak prenosi: "Nakon što su se oni koji su bili oko Hendeka udaljili, Resulullah, s.a.v.s., rekao je: (489): 'Poslije ove vaše godine Kurejši vas više neće napadati, ali ćete vi njih napasti'" To prenosi imam Ahmed od Sulejmana ibn Sarda, koji kaže da je Resulullah na Dan Saveznika (390) rekao: "Sada ćemo

mi njih napasti, a oni nas neće napadati." Ovako prenosi Buharija u svom "Sahihu".

Uzvišeni veli: **"Allah je uistinu, Moćan i Silan"**, tj. Svojom moći i snagom odbio je saveznike neobavljena posla i bez plijena. S druge strane, Allah je potpomogao islam i njegove pristaše, ispunio Svoje obećanje, pomogao Svoga Poslanika i Svoga roba, i Njemu pripada svaka zahvala i dobročinstvo.

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ
وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا نَفَّتْ لَحُونًا وَنَاسٍ رُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ
أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطْعُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾

"a sljedbenike Knjige, koji su ih pomagali, iz utvrda njihovih je izveo, i strah u srca njihova ulio, pa ste jedne pobili, a druge kao sužnje uzeli./26/ I dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove i bogatstva njihova, i zemlju kojom prije niste hodali; Allah sve može."/27/

Već smo govorili da je pleme Benu-Kurejza prekršilo ugovor koji je postojao između njega i Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tome je doprinio Hujejj ibn-Ahtab en-Nedarij, Bog ga prokleo. Neprestano je uticao na njihovog vođu Ka'b bin Eseda dok nije prekinuo ugovor. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., saznao za prekid ugovora, bio je time pogoden i teško opterećen, baš kao i muslimani. Ali, kada ga je Allah, dž.š., pomogao da pobijedi i kada je prisilio dušmane da se vrate poraženi, Allahov Poslanik, s.a.v.s., vratio se kao pobjednik. (491) Dok se Allahov Poslanik, s.a.v.s., kupao u kući Umni-Seleme, r.a., nakon zamora od ove opsade - pred njim se iznenada pojavio Džibril, a.s., sa omotanom turbanom od brokata, na mazgi koja je bila prekrivena kadifom i brokatom. Melek rekao je: "Jesi li to odložio oružje, o Allahov Poslanice?" "Da", reče on, s.a.v.s. "Znaj da melec nisu odložili svoje oružje. Ja se sada vraćam." Zatim je rekao: "Uzvišeni Allah ti naređuje da kreneš protiv Benu-Kurejza, a meni je naredio da ih uzdrmam." Allahov Poslanik, s.a.v.s., odmah je krenuo i ljudima naredio da putuju prema Benu-Kurejzi, koji je bio udaljen nekoliko milja od Medine. To se desilo poslije podne namaza. Tada je Resulallah, s.a.v.s., rekao: "Neka niko od vas ne klanja ikindija-namaz nigdje drugo osim u plemenu Benu-

-Kurejza. Ljudi su krenuli prema ovom plemenu pa je vrijeme ikindije namaza nastupilo dok su još bili na putu. Neki su odmah klanjali ikindiju govoreći: "Nije se to od nas tražilo, već se željelo da brže stignemo na određite." Drugi su rekli: "Nećemo je klanjati osim u plemenu Benu-Kurejza." Poslanik, s.a.v.s., nije korio nikoga ni iz jedne grupe. On ih je slijedio u njihovom pohodu. On ostavi u Medini Ibn-Ummi Mektuma, r.a., a bajrak dade Aliji ibn Ebi-Talibu, r.a. Poslije toga Allahov Poslanik, s.a.v.s., upustio se s njima u borbu, opkolio ih i dvadeset pet noći držao pod opsadom. Nakon završene opsade i pobjede nad njima, bili su zadovoljni da im presudi Sa'd ibn Mu'az, prvak plemena El-Evs. Sa'd i Kurejši bili su saveznici u džahilijetu, pa su mislili da će on to imati u vidu, kao što je nešto slično uradio Abdullah ibn Ubejj ibn Selul posredujući za svoje prijatelje, pleme Benu-Kajnuka, pa ih je Resulallah pustio. Resulallah, s.a.v.s., pozvao je Sa'da da dođe iz Medine i presudi zarobljenim Kurejšima. Inače, Sa'd je bio bolestan, jer ga je pogodila strijela u venu na ruci u bici protiv saveznika. Došao je jašući na magarcu, na kojem se smjesti, a pripadnici iz plemena El-Evs su nastojali da ga umile pred Kurejšijama. Kada su mu dojadili sa govorom, rekao je: "Došlo je vrijeme da se Sa'd na Allahovom putu ne boji ničijeg prijekora." Tada su shvatili da ih on neće ostaviti u životu. Kada se približio šatoru u kojem je bio Resulallah, s.a.v.s., Allahov Poslanik rekao je: "Ustanite prema svome gospodaru i skinite ga sa magarca!" Nakon što su mu pomogli da siđe rekao je: "Donosim presudu da se njihovi borci pobiju, djeca i žene zarobe, a imetak podijeli." Resulallah, s.a.v.s., reče: "Sudio si im prema zakonu Allahovu, Koji je iznad sedam nebesa." Nakon toga Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio je da se iskopaju jame u zemlji, gdje su ih dovodili svezane i tu ubijali. Bilo ih je između 700 i 800. Ostali su zarobljeni - žene, djeca i imetak.

Zbog toga je Uzvišeni rekao: **"koji su ih pomagali, iz utvrda njihovih je izveo"**, tj. pomagali su ih za vrijeme bitke na Hendeku i pomagali su ih u ratu protiv Resulallaha.

"A sljedbenike Knjige", tj. Benu-Kurejza iz loze Benu-Israila. Njihovi su očevi davno došli u Hidžaz iz želje da slijede nepismenog Vjerovjesnika koji se spominjao kod njih u Tevratu i Indžilu: **"i kada im dolazi ono što im je poznato, oni u to neće da vjeruju" (2:89)**, pa neka je na njih Allahovo prokletstvo.

Allahov govor: **"iz utvrda njihovih"** znači "tvrđava" **"i strah u srca njihova ulio"**, tj. riječ "strah". Allah im je ulio strah, jer su oni huškali idolopoklonike na rat protiv Resulallaha. Nije isti onaj ko zna kao onaj ko ne zna. Oni su strašili muslimane i namjeravali ih ubiti, što se vratilo njima samima. Željeli su da iskorijene muslimane, ali su sami iskorijenjeni uz kaznu na ahiretu. Tako je njihova pogodba postala gubitnička. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"Pa ste jedne pobili a druge kao suznje uzeli." Oni koji su ubijeni to su borci, a zarobljeni su žene i djeca.

Govor Uzvišenog:

"i dao vam je da naslijedite zemlje njihove i domove njihove" znači da vam ih je dao nakon što ste ih pobili, **"i zemlju kojom prije niste hodali."** Kaže se da je to Hajber, a drugi kažu Meka. Neki misle da se radi o Perziji i Bizantiji. Moguće je da se misli na sve što je navedeno.

"Allah sve može."

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزُوجَكُنَّ كُنْتُنَّ تَرُدْنَ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعِكُنَّ وَأُزَوِّجَكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِن
كُنْتُنَّ تَرُدْنَ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْحَسَنَاتِ
مِنْكُمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾

"O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, dat ću vam pristojnu otpremu i lijepo ću vas otpustiti./28/ A ako želite Allaha i Poslanika Njegova i onaj svijet, pa, Allah je, doista, onima među vama koje čine dobra djela pripremio nagradu veliku./29/'"

Ovo je naredba Božijem Poslaniku od Allaha, dž.š., da im da da izaberu između toga da ih ostavi ako budu željele dunjalučki život i njegove ljepote i između strpljivosti u teškoj situaciji u kojoj je bio, pa će kod Allaha, dž.š., imat veliku nagradu. One su, Allah njima bio zadovoljan i učinio ih zadovoljnim, odabrale Allaha, Poslanika i drugi svijet. Allah im je nakon toga sastavio dobro na ovom i sreću na budućem svijetu.

Buharija prenosi (492) od Aiše, r.a., žene Allahovog Poslanika da joj je došao Resulullah, s.a.v.s., kad mu je Allah naredio da da ženama da biraju i da je rekla: "Allohov Poslanik je počeo sa mnom, pa rekao je: 'Ja ću ti nešto reći a ti možeš da ne žuriš sve dok se ne posavjetuješ sa svojim roditeljima.' On je već znao da mi roditelji neće narediti da se odvojim od njega." Rekla je: "Zatim je rekao: 'Zaista, je Uzvišeni rekao:

'O Vjerovjesniče, reci ženama svojim...', sve do kraja drugog ajeta. Rekla sam mu: "A u čemu da se posavjetujem sa roditeljima. Ja, zaista, volim Allaha, Allahovog Poslanika i buduću svijet."

Od Ibn-Džerira prenosi se i jedan dodatak: (493): "Zatim je obišao ostale svoje žene, pa je rekao: 'Zaista je Aiša, r.a., rekla to i to', pa su rekly: I mi kažemo isto što je i ona rekla "Allah im se smilovao svima." Tada je on imao devet žena. Pet iz Kurejša: Aiša, Hafsa, Ummu-Habiba, Sevda, Ummu-Selema, r.a., a ostale: Safija bint Hajj en-Nadirije, Mejmuna bint Haris el-Hilalije, Zejneb bint Džahš el-Esedije, Džuvejra bint Haris el-Mustalekije, Allah njima bio zadovoljan i učinio ih zadovoljnim!

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَن يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ
يُضَعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾
* وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَلَ صَليحًا نُؤْتِهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ
وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

"O žene Vjerovjesnikove, ako bi koja od vas očitu bestidnost učinila, kazna bi joj udvostučena bila, a to je Allahu lahko: /30/ a onoj koja se bude Allahu i Poslaniku Njegovu pokoravala i dobra djela činila - dat ćemo nagradu dvostruku i pripremit ćemo joj opskrbu plemenitu."/31/'

Uzvišeni Allah savjetuje žene Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koje su izabrale Allaha, Njegovog Poslanika i budući svijet, pa su i dalje ostale supruge Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tom prilikom On ih je obavijestio o njihovom tretmanu kao i o njihovom posebnom statusu u odnosu na ostale žene, ako bi neka od njih učinila očigledan grijeh. Ibn-Abbas, r.a., rekao je da se to odnosi na neposlušnost i loše vladanje. U svakom slučaju to je uvjet, a postojanje uvjeta ne govori da se nešto dogodilo, kao što Uzvišeni veli:

"A sigurno je tebi i onima prije tebe objavljeno: 'Ako budeš druge Allahu smatrao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.'"

Budući da je njihovo mjesto visoko, adekvatno tome je da i grijeh ako ga budu počinile, bude veliki, što je u svrhu zaštite njihovog visokog položaja i naglašene čednosti. Zbog toga je Uzvišeni rekao:

"...ako bi koja od vas očitu bestidnost učinila, kazna bi joj udvostučena bila..." na dunjaluku i ahiretu, kako kaže Zejd Ibn Eslem. Uzvišeni veli: **"...a to je Allahu lahko"** odnosno jednostavno i prosto. Zatim je Uzvišeni spomenuo Svoju pravdu i Svoje blagodati, pa veli: **"...a onoj koja se bude Allahu i Poslaniku Njegovu pokoravala..."**, tj. pokoravala se Allahu, Poslaniku Njegovu i odaziva se na obaveze,

eto takvoj **"...dat ćemo nagradu dvostruku i pripremit ćemo joj opskrbu plemenitu"**, tj. u Džennetu. Ona će biti u najljepšim dženetskim boravištima Allahovog Poslanika, s.a.v.s.; ona će biti iznad boravišta svih stvorenja, u boravištu "El-vesile", koji je najbliži Aršu.

يُنِسَاءَ النَّبِيِّ اسْتَنْكَأَ أَحَدٌ مِنَ
النِّسَاءِ إِنْ أَنْفَعْتَنَ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ
وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا ﴿٣٢﴾ وَقَوْنِ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
الْأُولَىٰ وَأَقْنِ الصَّلَاةَ وَءَايِزِي الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا
يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾
وَأَذْكُرَنَّ مَا يَلِي فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
لَطِيفًا خَبِيرًا ﴿٣٤﴾

"O žene vjerovjesnikove, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da tada žudi onaj u čijem je srcu bolest, i neusiljeno govorite! /32/ U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namaz obavljajte i zekat dajite, i pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku! Allah želi da od vas porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti./33/ I pamтите Allahove ajete i mudrost, koja se kazuje u domovinama vašim; Allah je, uistinu Dobar i sve zna." /34/

Ovo su propisi o ponašanju (adabi) koje je Allah, dž.š., propisao ženama Njegovog Poslanika, a žene ovoga ummeta u tome slijede žene Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Govoreći ženama Svoga Poslanika, Uzvišeni veli da im, ako se Njega boje, neće biti ravna nikakva druga žena, niti će ijedna biti bolja i poštovanija od njih.

Iza ovoga slijede slijedeće Allahove riječi:

"...na sebe pažnju govorom ne skrećite...", tj. nježnim, utanjenim govorom kada se budete obraćali muškarcima. Razlog tome je

"...pa da tada žudi onaj u čijem je srcu bolest..." da dođe u iskušenje kao što je vjerolomstvo i nasilje. Sljedeće pravilo je: **"...i neusiljeno govorite..."**, tj. govorite ono što je dobro i plemenito tako da u tom govoru nema nježnosti kada žena govori svome mužu.

Uzvišeni veli: **"U kućama svojim ostanite..."**; to znači nemojte izlaziti bez potrebe, osim ako je u pitanju nešto šerijatske naravi (kao što je odlazak u džamiju) pod uvjetom kojeg navodi Allohov Poslanik, s.a.v.s., u svom govoru: (494) "Nemojte zabranjivati Allahovim robinjama da idu u Allahove mesdžide. Neka idu, ali neupadljivo." U jednom drugom rivajetu stoji: "...a njihove kuće su im bolje."

Ebu-Davud prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da rekao je: (485) "Namaz žene u njenoj sobici je bolji od namaza u njenoj kući, a njen namaz u njenoj kući bolji je od njenog namaza u njenom predsoblju." Sened ovog hadisa je dobar.

Uzvišeni veli: **"...i ljepotu svoju kao u davno pagansko doba ne pokazujte..."**, tj. kada su one izlazile iz svojih kuća, imale su poseban hod, izvijajući svoje tijelo, koketirale su i gizdale se. Stavljale bi veo na svoje glave, ali ga ne bi zategle, pa bi se vidjele njihove ogrlice, minduše i vrat. Ako je sve ovo uočljivo, onda se to naziva "teberrudž", tj. otkrivanje onoga što se po Šerijatu treba pokriti. Zabrana o otkrivanju onoga što po Šerijatu nije dopušteno obuhvata ostale vjernice.

Prvi džahliljet odnosi se na period između Idrisa i Nuha, a.s., i trajao je hiljadu godina. Tada se pojavilo prvo pokazivanje ženske ljepote ljudima i muške ženama. Slušali su Iblisa, koji je upotrijebio nešto slično onom u što sviraju pastiri. Tako je on proizveo zvuk kakvog ljudi prije nisu čuli. A Iblis bi se pokazao u liku mladića svirajući na svojoj fruli. Tako je okupio žene i ljude da bi ga slušali što je prouzrokovalo da jedni drugima pokazuju svoju ljepotu dok se na kraju među njima nije pojavio blud. To je značenje Allahovih riječi:

"...i ljepotu svoju kao u davno pagansko doba ne pokazujte..." Ovo je skraćeno iznošenje Ibn-Abasovih riječi.

U Svom govoru:

"...i namaz obavljajte, i zekat dajite, i Allaha i Poslanika Njegova slušajte!" Uzvišeni im je prvo naredio da se ostave zla⁵⁰⁷, zatim im je naredio da rade dobra djela, kao što je klanjanje namaza, gdje se očituje obožavanje Allaha, dž.š., Koji druga nema, i davanje zekata, što je dobočinstvo prema stvorenjima.

Uzvišeni kaže: **"...i pokoravajte se Allahu i Njegovom Poslaniku!"** Ovo je vezivanje (atf) općeg propisa za posebnim, tj. vezivanje pokornosti Allahu dž.š., i Njegovom Poslaniku, što je opći propis, za posebni propis, a to je naredba namazu i zekatu.

Svojim riječima:

"Allah želi da od vas, o Porodico Poslanikova, grijehe odstrani i da vas potpuno očisti!" Uzvišeni uvodi žene Allahovog Poslanika u "Ehli-bejt". One su uzrok objave ovog ajeta, a uzrok objave ulazi u objavu, oko čega postoji potpuna saglasnost, sam ili sa nečim drugim, a ovo drugo je ispravnije.

Ibn-Džerir prenosi od Ikrima i Ibni-Hatima a ovi od Ibni-Abbasa da rekao je da je ovaj ajet objavljen posebno glede pitanja žena Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ikrima rekao je: "Ajet je objavljen glede pitanja žena Allahovog Poslanika, s.a.v.s." Ako se ovim željelo istaći da su one, a ne druge žene, bile uzrok objave onda je to tačno, a ako se ovim ciljalo na to da se kaže da su samo one u sastavu "Ehli-bejta", onda je to

⁵⁰⁷ Stavljanje zabranjivanja zla ispred naredivanja dobra je izuzetno vrijedan princip u pozivanju na Allahov put. U tom kontekstu Uzvišeni veli: "Onaj ko ne vjeruje u šejtana, a vjeruje u Allaha, drži se za najčvršću vezu, koja se ne može prekinuti." Tako je prvo spomenuto nevjerovanje u šejtana, pa onda vjerovanje u Allaha, dž.š., kako bi se iz srca odstranilo ono što je prepreka imanu.

za razmatranje. Ima više hadisa koji ukazuju na to da je namjera u ovome daleko općenitija.

U svom "Sahihu", Muslim prenosi od Jezida ibn Hajjana da je rekao: (496) "Ja, Husain ibn Sebre i Omer ibn Seleme krenuli smo do Zeida ibn Erkama, r.a. Kada smo došli i sjeli kod njega, Husain mu je rekao: 'O Zeide, ti si naišao na mnogo toga dobrog: vidio si Allahovog Poslanika, s.a.v.s., slušao njegove riječi, borio se s njime i klanjao za njim. O Zeide, ti si, zaista, susreo mnogo toga dobrog. Zeide pričaj nam šta si čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.' Zeid reče: 'O moj bratiću, tako mi Allaha, ja sam već ostario i moje vrijeme se približava. Ponešto što sam saznao od Resulullaha već sam zaboravio. Ono što vam kažem prihvatite, a ono što ne kažem, ne obavezujte se time.' Zatim reče: 'Jednog dana Allahov Poslanik, s.a.v.s., držao nam je govor kraj vode koja se zvala Hama i nalazila se između Meke i Medine. Nakon što je zahvalio Allahu, dž.š., i o Njemu se pohvalno izrazio, rekao je: 'O ljudi! Ja sam čovjek kome će skoro od moga Gospodara doći melek smrti, pa na to moram odgovoriti. Ja vam ostavljam dvije velike stvari: prva je Knjiga Uzvišenog Allaha, u kojoj se nalazi Uputa i Svjetlo, pa je prihvatite i čvrsto se nje pridržavajte.' Zatim je podsticao na pridržavanje i razvijanje ljubavi prema Allahovoj Knjizi pa je rekao: 'Moja Porodica (Ehlu-bejt), podsjećam vas na Allaha u pogledu moje porodice, podsjećam vas na Allaha u pogledu moje porodice.' To je ponovio tri puta. Husain ga je pitao: 'Zeide, a ko pripada Ehli-bejtu? Zar nisu njegove žene od Ehli-bejta?' Rekao je: 'Njegove žene pripadaju Ehli-bejtu. Međutim, Ehli-bejtu pripadaju i oni kojima je zabranjeno uzimanje sadake poslije njega.' Reče: 'A ko su oni?' Reče: 'To je porodica Alije, Akila, Džafera i Abbasa, r.a.' Reče: 'Svima njima je, nakon njega, zabranjeno uzimanje sadake?' 'Da', odgovori Zeid."

Imam Ahmed prenosi od Enesa ibn Malika, r.a., da rekao je: (497) "Šest je mjeseci Allahov Poslanik, s.a.v.s., idući da klanja sabah-namaz, prolazio pored vrata Fatime, r.a., govoreći: "Namaz, o Ehli-bejte."

"Allah želi da od vas, o Porodico Poslanikova, grijeha odstrani i da vas potpuno očisti." Prenosi ga i Tirmizi od Abdullaha ibn Humejda a ovaj od Affana. Tirmizi je okarakterisao ovaj hadis kao hasen-garib.

Ibn-Džerir prenosi od Ebu-Hurejrea, a ovaj od Umme-Seleme, r.a., da je rekla: (498) "Došla je Fatima, r.a., kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., noseći kameni ćup u kome je bila kaša noseći je na tacni. To je stavila pred Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji rekao je: 'Gdje ti je amidžić i tvoja dva sina?' Fatima, r.a., je odgovorila: 'U kući!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Pozovi ih!' Došla je kod Alije, r.a., i rekla je: 'Ti i tvoja dva sina odazovite se Božijem Poslaniku, s.a.v.s.' Selema, r.a., kaže: "Kada ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio pružio je svoju ruku prema pokrivaču, pa ga je prostro i rekao im da na njega sjednu. Zatim je uzeo četiri kraja pokrivača i držao ih svojom lijevom

rukom iznad njihovih glava, a desnu je podigao prema svom Gospodaru i rekao: 'Bože moj, ovo je moja Porodica, pa od njih odstrani grijeha i potpuno ih očisti!' Bez ikakve sumnje, iz Kur'ana se uočava da žene Allahovog Poslanika ulaze u sadržaj Allahovog, dž.š., govora kada veli:

"Allah želi da od vas, o Porodico Poslanikova, grijeha odstrani i da vas potpuno očisti." Dakle ovim govorom su i one uključene. Zbog toga nakon svega ovog Allah rekao je: **"I pamтите Allahove ajete i mudrost koja se kazuje u domovima vašim"**, tj. pamтите onu blagodati kojom ste obradovani mimo ostalih ljudi. Zaista se Objava spušta u vaše kuće što nije slučaj sa ostalim kućama. A što se tiče ove blagodati, Aiša, r.a., kćerka Ebu-Bekra es-Sidika, r.a., prva je, naj sretnija i posebno obdarena ovom Allahovom milošću. Pored svih ostalih žena, samo je na njezinom krevetu Resulullah primio objavu, kao što je to on i potvrdio. Neki alimi, da im se Allah smiluje, rekli su: "To je zato jer Allahov Poslanik je jedino nju oženio kao djevojku i s njom u njevoj postelji nije spavao niko osim Poslanika. Zato je ona izdvojena u pogledu ove blagodati. Međutim, ako se njegove žene smatraju njegovom Porodicom, onda su njegovi bližnji preči ovom nazivu, kao što to stoji u ovom hadisu: (499) "Moja Porodica je preča..." Neka je Allah zadovoljan sa njegovim ženama i rodbinom, svi su oni njegova porodica. Allahov govor: **"Allah je, uistinu, Dobar i sve zna."** Tj. On je Dobar prema vama jer je učinio da budete u kućama u kojima se uče Njegovi ajeti i mudrost, tj. sunnet. On o vama sve zna jer vas je izabrao da budete žene Njegovog Poslanika i zato vas je obasuo Svojom milošću. Ovo tumačenje prenosi Ibn-Džerir.

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَنِينِ وَالْقَنِينَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ
وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ
وَالصَّابِغِينَ وَالصَّابِغَاتِ وَالْحَفِظِينَ وَالْحَفِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ
اللَّهِ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٤٥﴾

"Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i

iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji djele zekat i ženama koji djele zekat, i muškarcima koji poste i ženama koji poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allaha i ženama koje često spominju Allaha - Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio." /35/

Imam Ahmed prenosi od Abdu-Rahmana ibn Ebi-Šejbe da je rekao (500): "Čuo sam da je Ummu-Seleme, r.a., žena Allahovog Poslanika, s.a.v.s., rekla: 'Pitala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zašto se ne spominjemo u Kur'anu kao što se spominju muškarci?' Ona dalje nastavlja, pa kaže: 'Jednoga dana pažnju mi je privukao njegov glas sa minbera dok sam češljala kosu. Brzo sam uplela kosu i izašla u predsoblje kuće i naslonila uši na pregradu od palminog granja. Tada je on rekao s mimbera: "O ljudi, zaista Uzvišeni Allah kaže:

"Muslimanima i muslimankama, vjericima i vjericama...", do kraja ajeta! Ovako prenosi Nesai Ibn Džerir od Abdul-Vahida ibn Zijada. Ibn-Džerir prenosi od Ibn-Abbasa, r.a., da rekao je (501): "Žene Allahovog Poslanika su zapitkivale: "Zašto spominje vjernike, a ne spominje vjernice?" Tada je Allah, dž.š., objavio:

"Muslimanima i muslimankama, vjericima i vjericama..." Allahov govor: **"muslimanima i muslimankama, vjericima i vjericama"** znači da iman nije isto što i islam. On ima specifičnije (uže) značenje od islama jer Uzvišeni kaže:

"Neki beduini govore: 'Mi vjerujemo!' Reci: 'Vi ne vjerujete, ali recite islam smo primili, jer u srca vaša prava vjera nije još ušla.' (49:14) U oba "Sahiha" stoji (502): "Bludnik dok čini blud, u tom momentu on nije vjernik", dakle on ostaje bez imana, ali to ne znači da je nevjernik; glede ovoga muslimani su inače saglasni. Ovo znači da je vjerovanje (iman) užeg značenja. Uzvišeni dalje veli: **"...i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama."** Riječ "el-kunut" znači pokornost u mirnoći, kao što Uzvišeni veli:

"Da li je Onaj Koji u noćnim časovima u molitvi poslušan, padajući licem na tlo i stojeći strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga..." (39:9) Znači poslije islama dolazi veći stepen, a to je iman (vjerovanje), a kao rezultat toga dvoga je "kunut" (poslušnost i skrušenost). Allah, dž.š., dalje veli: **"...i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama..."** To se odnosi na govor: Iskrenost je pohvalno svojstvo i to je znak imana, kao što je laž znak nifaka - licemjerstva, a ko je iskren taj je spašen. U jednom hadisu stoji: (503) "Budite iskreni, jer iskrenost vodi dobročinstvu,

a dobročinstvo vodi u Džennet. Čuvajte se laži, jer laž vodi u pokvarenost i grješenje, a grješenje vodi u Vatra. Čovjek koji je iskren i za tim teži, piše se kod Allaha, dž.š., kao iskreni (SIDDIK), dok čovjek koji laže i tome teži, upisuje se kod Allaha lašcem (KEZZAB). Uzvišeni dalje veli: **"i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama..."** Ovo je osobina postojanosti i čvrstine, a to je strpljivost u nevolji. Zaista, je prava strpljivost kod prvog udarca. To znači da je najteže u prvim trenucima, dok je ono što dolazi iza toga sve lakše i lakše. Dalje Uzvišeni veli:

"...i skrušenim muškarcima i skrušenim ženama..." Riječ "el-hušu" znači mirmoću i zadovoljstvo, dostojanstvo i skromnost. Osnov toga je strah od Allaha, dž.š., i Njegove kontrole, kao što to stoji u ovom hadisu: (504) "Obožavaj Allaha kao da ga vidiš, a ako ga nevidiš, znaj da On tebe vidi." U riječima:

"...i muškarcima koji djele zekat i ženama koje djele zekat..." Sadaka znači dobročinstvo prema bijednicima i slabim, koji nemaju nikakve zarade ni prihoda. Daju im od viška imetka iz pokornosti prema Allahu, dž.š., i dobronamjernosti prema Njegovim stvorenjima. U oba "Sahiha" stoji: (505) "Sedam osoba Allah će staviti pod Svoj hlad onoga dana kada drugoga hlada osim Njegovog neće biti." Pa je između ostalog spomenut i čovjek koji dijeli sadaku tajno, tako da mu lijeva ruka ne zna što i koliko dijeli desna. Dalje, Uzvišeni veli:

"...i muškarcima koji poste i ženama koje poste..." U jednom hadisu kojeg prenosi Ibn-Madže stoji: "Post je zekat na tijelo", tj. čisti ga i uređuje od pokvarenih primjesa sa prirodnog i šerijatskog aspekta. Riječ Uzvišenog:

"...i muškarcima koji čuvaju stidna mjesta svoja, i ženama koje čuvaju stidna mjesta svoja..." dolaze poslije riječi: **"...i muškarcima koji poste i ženama koje poste..."** jer je post najbolji pomagač suzbijanju strasti, kao što je rečeno u sljedećem hadisu (506): "...a ako ne može (da se oženi) neka posti jer mu je to štit." Zbog toga je odgovaralo da se poslije toga spomene:

"i muškarcima koji čuvaju stidna mjesta svoja, i ženama koje čuvaju stidna mjesta svoja." Čuvaju ih od zabranjenog grijeha, izuzev tamo gdje je dozvoljeno kao npr. žena i one koje posjedujete. O Božijem govoru: **"...i muškarcima koji mnogo spominju Allaha i ženama koje mnogo spominju Allaha"** Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ebi-Seida el-Hudarija, r.a., da je rekao: "Zaista je Allahov Poslanik rekao: (508) 'Kada čovjek probudi svoju ženu u noći, pa klanjaju dva rekata, onda su oni, te noći, od onih koji često spominju Allaha.'" Prenose ga Ebu-Davud, Nesai ibn Madže od E'ameša. Imam Ahmed prenosi od Mu'aza ibn Džebela, r.a., da je rekao: "Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: (508) 'Nijedan čovjek neće uraditi neki posao a da će ga bolje spasiti od Allahove kazne nego što je

spominjanje Uzvišenog i Svemogućeg Allaha." Govor Uzvišenog:

"Allah je njima, doista, pripremio oprost i nagradu veliku!" To je informacija o svim prethodno navedenim, tj. da im je Uzvišeni Allah pripremio Svoj oprost za njihove grijeha i veliku nagradu - Džennet. (Bože, oprost nam i uvedi nas u Džennet, koji si obećao bogobojažnima.)⁵⁰⁸

وَمَا

كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ
الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا ﴿٣٦﴾

"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora da, kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, po svom nahodjenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je sigurno skrenuo s Pravog puta." /36/

El-'Awfi, prenoseći od Ibn-Abbasa u vezi sa riječima Uzvišenog: **"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora..."** veli: (509) "Krenuo Allahov Poslanik, s.a.v.s., da isprosi djevojku svome momku Zejdu ibn Hariseu, r.a. Ušao je kod Zejneb bint Džahš el-Esedijje r.a., i zaprosio je, na što je rekla: 'Neću se za njega udati!' Božji Poslanik joj rekao je: 'Naprotiv, udaj se za njega!'

"Božji Poslanice, zar da mi bude naredeno nešto što se samo mene tiče?"

Dok su razgovarali, Uzvišeni Allah objavi Božjem Poslaniku ovaj ajet, a ona reče:

"Jesi li zadovoljan da se on mnome oženi?"

"Da."

"U tom slučaju, neću biti neposlušna Božijem Poslaniku. Udajem se za njega!"

I Mudžahid, Katade i Mukatil ibn Hajjan također vele da je ajet objavljen u vezi sa Zejneb bint Džahš i slučajem kada ju je Allahov Poslanik zaprosio za svog oslobođenog roba Zejda ibn Harisea, r.a. Rečeno je i da je objavljen u vezi sa Umm-Kulsum bint Ukbe ibn Mu'ajtom, r.a., prvom ženom koja je učinila Hidžru nakon ugovora na Hudejbiji, koja je sebe darovala Poslaniku. On rekao je: "Prihvatam" i vjenčao je za Zejda ibn Harise, r.a. - a Allah najbolje zna - nakon što se rastao sa Zejneb.

Hafiz Ebu-Umer ibn Abdul-Berr u djelu "El-Isti'ab" spominje da je ajet:

"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora da, kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, po svom nahodjenju postupe" objavljen kada je Božji Poslanik prosio djevojku od njenog oca Ebu-Berze el-Esemija za Džulejbiba, r.a., a ona je u đerdeku (svom odjelu) rekla: "Zar ćete odbiti naredbu Allahovog Poslanika?"

Ibn-Džurejdž prenosi od Tavusa da je pitao Ibn-Abbasa o dva rekata nakon ikindije, pa mu je on zabranio, proučivši mu ajet: **"Ni vjernik ni vjernica nemaju izbora ..."**

Ovaj ajet je općenit za sve prilike. Kada Allah i Njegov Poslanik nešto odrede, niko nema pravo da postupi suprotno, niti ima pravo izbora, mišljenja ili riječi, kao što to veli Uzvišeni:

"I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore." (4:65)

Riječi Uzvišenog:

"A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je sigurno skrenuo s Pravog puta" prijetnja su onima koji suprotno postupe, kao što su i riječi Uzvišenog:

"Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naredjenju Njegovu da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe." (24:63) (Bože, sačuvaj nas Svoje kazne i učini nas pokornima Tvojim zapovijedi i zapovijedi Tvoga Poslanika. Tebi se utječemo od poniženja i ružnog skončavanja!)

وَإِذْ نَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ
وَأَنِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ
أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ
أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾

"A kad ti reče onome kome je Allah bio blagodaran, i kome si i ti bio blagodaran: 'Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!' - u sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš. I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu. A Allahova odredba je izvršiva!" /37/

Uzvišeni izvještava o Svome Poslaniku kako je govorio svome oslobođenom robu Zejdu ibn Harisu, r.a, kome je Allah bio blagodaran tako što ga je uputio u islam i na slijeđenje Poslanika, s.a.v.s.

"a kome si i ti bio blagodaran" oslobodivši ga ropstva, te je postao uvaženi i cijenjen gospodin, drag Božijem Poslaniku, te su ga zvali Miljenik, a njegovog sina Usamu, Miljenik, sin Miljenika. Aiša, r.a., veli: "U koji god bi ga pohod Božji Poslanik poslao, odredio ga je za zapovjednika. Da je poživio poslije njega,

⁵⁰⁸ Riječi između zagrada moje su, a ne Ibn-Kesirove!

odredio bi ga za halifu." Ove riječi prenosi imam Ahmed.

Božji Poslanik, s.a.v.s., ga je oženio kćerkom svoje tetke po ocu Zejneb bint Džahš, r.a., kćerkom Umejme bin Abdul-Muttalib, davši joj kao mehr 10 dinara i 60 dirhema, pokrivač, pokrivač, štit, 50 muddova⁵⁰⁹ hrane i 10 muddova hurmi. Ovo veli Mukatil ibn Hajjan.

Kod njega je ostala blizu godine ili više, a zatim je među njima izbio razdor...Zejd je došao da se požali na nju Božijem Poslaniku, koji mu je govorio:

"Zadrži ženu svoju i boj se Allaha!" Uzvišeni Allah veli:

"U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš." Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ali ibn Zejd ibn Džud'ana: "Pitao me Ali ibn el-Husejn, r.a., o tome šta veli El-Hasan o riječima Uzvišenog:

"U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti..." Spomenuo sam mu to, a on rekao je: "Nije tako, već je Uzvišeni Allah izvijestio Svoga Poslanika da će ona biti jedna od njegovih supruga prije nego što se njome oženio. Kada mu je došao Zejd da mu se potuži na nju, on mu rekao je: "Boj se Allaha i zadrži svoju ženu!", pa mu Uzvišeni veli: "Izvijestio sam te da ću te njome oženiti, a ti u sebi kriješ ono što će Allah objelodaniti." Ovako se prenosi i od Es-Suddija.

Ibn-Džerir veli, prenoseći od Aiše, r.a., da je rekla: "Da je Muhammed, s.a.v.s., sakrio bilo šta od onoga što mu je objavljeno u Allahovoj Knjizi, sakrio bi:

"U sebi si skrivao ono što će Allah objelodaniti i ljudi si se bojao, a preče je da se Allaha bojiš."

Riječi Uzvišenog: **"I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali."** Riječ znači "želja" i "potreba", tj. nakon što je sa njom završio i rastao se, Mi smo te njome oženili. Uzvišeni Allah je Taj Koji je imao ulogu staratelja u njenoj udaji, u smislu da mu je (tj. Poslaniku) objavio da stupi u brak sa njom bez staratelja, ugovora, mehra ili ljudskih svjedoka.

Imam Ahmed prenosi od Enesa, r.a., da rekao je: (510) "Nakon što je Zejnebi, r.a., istekao iddet, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je Zejdu ibn Harisu: "Idi i isprosi mi je!" Otišao je i zatekao je kako mijesi tijesto. On veli: "Kada sam je vidio, bilo mi je mučno i neprijatno tako da nisam mogao pogledati u nju i reći joj da ju je Božji Poslanik, s.a.v.s., zaprosio, te sam se okrenuo i vraćajući se rekao: 'Raduj se, Zejneb, Božji Poslanik me poslao, prosi te.' Ona reče: 'Neću ništa učiniti dok ne zamolim Allaha za odluku', i ode na mjesto gdje je klanjala, a zatim je sišla. Objava. Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao je i ušao kod nje bez traženja izuna. Kao da nas vidim kada sam ušao kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa nas je on pogostio hljebom i

mesom. Ljudi su izašli, a neki su ostali razgovarati nakon jela. Allahov Poslanik, s.a.v.s., izašao je, a ja sam ga slijedio. Obišao je sobe svojih supruga, nazivajući im selam, a one su govorile: 'Božji Poslanice, kako ti je nova supruga?' Ne znam da li sam ga ja izvijestio da su ljudi izašli ili ga je neko drugi obavijestio. Krenuo je, i kada je ušao u kuću za njim sam krenuo i ja, pa je spustio zastor. Onda su objavljeni ajeti o hidžabu, a ljudima je preporučeno:

"Ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove osim ako vam se dopusti..." Prenose ga i Muslim i En-Nesai u više predanja od Sulejman ibn el-Mugire. U poglavlju En--Nur prethodilo je hvalisanje Aiše i Zejneb, r.a.⁵¹⁰

Ibn-Džerir prenosi od Eš-Ša'bija da rekao je: "Zejneb, r.a., govorila je Poslaniku, s.a.v.s.: 'Kada si ti u pitanju, dičem se trima stvarima kojima se ni jedna od tvojih supruga ne diči: moj i tvoj djed je jedan, Uzvišeni Allah sa Neba me je udao za tebe, a glasnik je bio Džibril, a.s.'"

Riječi Uzvišenog:

"...kako se vjernici ne bi ustručavali više da se žene ženama posinaka svojih kad se oni od njih razvedu", tj. dozvolili smo ti da se oženiš njome, a učinili smo to da vjernicima ne bude neprijatno da se ožene puštenim ženama svojih posinaka. Naime, Allahov Poslanik, s.a.v.s., prije je poslanstva posinio Zejd ibn Harise, r.a., pa je za njega govoreno "Zejd ibn (sin) Muhammed." Nakon što je Uzvišeni Allah dokinuo to srodstvo riječima:

"...niti je posinke vaše sinovima vašim učinio..." zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije," to je pojasnio i potvrdio ženidbom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sa Zejneb bint Džahš, r.a., nakon što ju je pustio Zejd ibn Haris, r.a. Stoga u ajetu o zabrani ženidbe određenim ženama (ajetut-tahrim) Uzvišeni veli:

"I žene vaših rođenih sinova" (4:23), da bi se isključio posinak, jer je posinjavanje bilo među njima raširena pojava. Riječi Uzvišenog: **"A Allahova odredba je izvršiva!"**, tj. ono što se dogodilo jamačno se moralo dogoditi, a to je da će Zejneb, po Allahovom Znanju, postati jedna od Poslanikovih, s.a.v.s., supruga.

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ فَتْدًا مَقْدُورًا ﴿٢٨﴾

"Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi jer takav je bio Allahov propis i za one koji su prije bili i nestali, a Allahova zapovijed je odredba konačna." /38/

Uzvišeni veli:

⁵⁰⁹ Pregršt - raširenih i spojenih šaka.

⁵¹⁰ Kod tumačenja 11. ajeta poglavlja "En-Nur" i riječi Uzvišenog: "Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas."

"Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi", tj. što mu dozvoli i naredi u slučaju ženidbe Zejneb bint Džahš, r.a., koju je pustio njegov posinak Zejd ibn Haris, r.a.

Riječi Uzvišenog: **"takav je bio Allahov propis i za one koji su prije bili i nestali"**, tj. to je Allahova odredba važeća i za poslanike prije njega, On im nije naređivao nešto što bi im bilo neugodno. Ovo je odgovor munaficima koji su umišljali manjkavost u njegovoj ženidbi bivšom suprugom svoga oslobođenog roba i posinka Zejda.

"A Allahova zapovijed je odredba konačna", tj. stvar koju Allah odredi neopozivo će se zbiti i neizbježno će se dogoditi, jer što On hoće to biva, a što neće ne biva.

الَّذِينَ يَبْلُغُونَ رَسُولَ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ﴿٣٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن
رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾

"Za one koji su Allahove poslanice dostavljali i od Njega strahovali, i koji se nikoga, osim Allaha, nisu bojali. - A dovoljno je to što će pred Allahom račun polagati! /39/ Muhammed nije otac nijednom od vaših ljudi, nego je Allahov poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna." /40/

Uzvišeni hvali one **"koji su Allahove poslanice dostavljali"**, Njegovim stvorenjima i vjerno izvršavali svoju misiju i koji su **"od Njega strahovali"**, tj. bojali Ga se, a nisu se plašili nikoga mimo Njega i ničija sila ih nije ometala da dostave Allahove poslanice.

"A dovoljno je to što će se pred Allahom račun polagati", tj. Allah vam je dovoljan kao pomogatelj. U ovome, kao i u svemu drugome, pročelnik svih ljudi je Muhammed, a.s. On je izvršio svoju misiju i dostavio poslanicu žiteljima Istoka i Zapada, svim sinovima Ademovim. Njegovu vjeru Allah je uzdigao nad svim vjerama, jer su neki poslanici prije njega slati samo svome narodu, a on je poslat svim ljudima, i Arapima i nearapima:

"Reci: 'O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik...'" (7:158) Potom je zadaću priopćavanja od njega naslijedio njegov ummet. Najviši domet u tome poslije njega su postigli njegovi ashabi, r.a. Od njega su prenijeli i dostavili, kao što im je zapovijedio, sve njegove riječi i djela, sva njegova stanja u kojima je bio, danju i noću, kod kuće ili na putovanju, u potaji i javnosti. Neka Allah bude njima zadovoljan, a neka i njih zadovoljnima učini! Zatim su ga slijedili svi potomci nakon predaka svojih, sve do ovog našeg vremena. Njihovim svjetlom rukovode se upućeni i

njihovim putem hode.⁵¹¹ Plemenitog i Darežljivog Allaha molimo da nas učini njihovim nasljednicima.

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Se'ida el-Hudrijja, r.a., da je rekao: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: (511) 'Neka niko od vas ne ponižava sebe time što će vidjeti da se u pogledu neke Allahove odredbe (njenog kršenja) ima šta reći, a ne rekne to. Allah će reći: 'Šta te spriječilo da to ne rekneš?' On će reći: 'Gospodaru, bojao sam se ljudi.' A On će reći: 'Najpreče je bojati se Mene!'" Prenose ga također Abdurrezzak i Ibn-Madže.

Riječi Uzvišenog: **"Muhammed nije otac nijednom od vaših ljudi."** Nakon ovoga zabranjeno je da se govori "Zejd ibn Muhammed" (Zejd sin Muhammedov). Dakle, on mu nije bio otac, iako da ga je posinio. Inače, ni jedno muško dijete mu nije doživjelo punoljetstvo. Od Hatidže, r.a., rodili su mu se El-Kasim, Et-Tajjib i Et-Tahir i svi su umrli kao djeca. Od Marije Koptkinje rođen mu je Ibrahim, koji je takođe umro kao dojenče. Sa Hatidžom je imao četiri kćeri: Zejneb, Rukajju, Umm Kulsum i Fatimu, r.a. Tri od njih su umrle za vrijeme njegovog života, a Fatima, r.a., je ostala iza njega, umrijevši šest mjeseci nakon njega.

Riječi Uzvišenog:

"...nego je Allahov Poslanik i posljednji vjerovjesnik - a Allah sve dobro zna." Izričito tvrde da nakon njega nema "nebijja" - vjerovjesnika, a tim prije nema ni "resula", poslanika, jer je "risalet" specifičniji od "nubuvveta", s obzirom da je svaki resul ujedno i nebijj, a nije obrnuto. O tome postoje mutevatir-hadisi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od grupe ashaba, od kojih navodimo sljedeće:

Imam Ahmed prenosi od Enes ibn Malika, r.a., da je rekao: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (512) 'Risalet i nubuvvet prekinuli su se, pa poslije mene nema resula, i nema nebijja.' On veli: 'Ljudima je to bilo teško čuti, pa im on reče: 'Ali ostaju navještaji.'"

"Allohov Poslanice, a šta su to navještaji?"

"Snovidenja vjernika, ona su jedan od dijelova nubuvveta." Ovako ga prenosi i Et-Tirmizi i veli: Hadis je sahih-garib u predaji El-Muhtar ibn Fulfula.

Ebu-Davud et-Tajalisi prenosi od Džabira ibn Abdullaha, r.a., da je rekao: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: (513) 'Primjer mene i (prethodnih) poslanika je primjer čovjeka koji sagrađi kuću, pa je dovrši i ljepša, osim mjesta za jedan čerpić, pa oni koji uđu i razgledaju vele: 'Divna li je, jedino ovaj čerpić manjka...' Ja sam taj "čerpić", sa mnom su okončani poslanici.'" Prenose ga i Buharija, Muslim i Et-Termizi.

⁵¹¹ Ja velim: "Ali, u ovom našem vremenu muslimanski vladari napustili su ovaj pravac i slijede pravac nevjernika. Bože, na lijep ih način vrati Tvojoj vjeri! Objedini njihovu moć, složi im riječ na Iistini, u jednoj državi koja će vladati po onome što si objavio u Svome Kur'anu i u sunnetu Tvoga Poslanika."

Imam Muslim prenosi od Ebu-Hurejrea, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (514) "Odlikovani sam u odnosu na ostale poslanika sa šest stvari: data mi je sposobnost sažetog i mudrog izražavanja (dževami'ul-kelim), potpomognut sam strahom, dopušten mi je ratni plijen, cijela zemlja mi je učinjena mjestom za obavljanje namaza i čistom, poslat sam cijelom čovječanstvu i sa mnogom su okončani poslanici." Prenose ga i Et-Tirmizi i Ibn-Madže.

Ez-Zuhri prenosi od Džubejra ibn Met'ama, a ovaj od svoga oca, r.a., da rekao je: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da veli: (515) 'Ja imam više imena: ja sam Muhammed, ja sam Ahmed, ja sam El-Mahi, kojim Uzvišeni Allah briše nevjerovanje, ja sam El-Hašir, poslije kojeg će biti sakupljeni ljudi, ja sam Posljednji nakon koga nema poslanika.'" Navode ga u "Sahihima".

Dakle, Uzvišeni u Svojoj Knjizi i Njegov Poslanik, s.a.v.s., u mutevatir-predajama u sunnetu izvijestili su da nakon njega nema poslanika da bi oba svijeta (i ljudi i džini) znala da je svako ko nakon njega bude svojatao ovu funkciju lažov, opsjenar i zabludjeli zabludivač. Ma sa kakvim čudima i tlapnjama, čarolijama i misterijama došao, sve je to kod pametnih iluzija i obmana, kao što je Uzvišeni Allah dao da se neka bolesna stanja i hladne riječi obznani El-Esved El-Ansiji u Jemenu i Musejleme el-Kezzabi u Jemami. Svi pametni, razumni i oštroumni shvatili su da njih dvojica - Allah ih prokleo! - zabludjeli lažovi, a također i svako ko to svojata do Sudnjeg dana⁵¹², završno sa Dedžalom.

Uzvišeni Allah veli:

"Hocu li vas obavijestiti kome dolaze šejtani? Oni dolaze svakom lašcu, grješniku." (26:221, 222) Ovo je oprečno od stanja poslanika, neka je na njih blagoslov.

Oni su dobri, iskreni, smjerni i pravedni u svemu što govore, čine i što naređuju i zabranjuju, uz nadnaravna djela i jasne i zapanjujuće dokaze. Neka je Allahov blagoslov i mir na njih uvijek i neprestano, sve dok je Zemlje i nebesa!

⁵¹² Među te lažove spada i otpadnik, nevjernik i mušrik po imenu Mirza Gulam Ahmed iz Kadijana u Indiji koji je svojatao poslanstvo, Allah ga prokleo do Sudnjeg dana. On je svojatao poslanstvo i tvrdio da i on ima Kur'an koji mu je Allah objavio. U njegove riječi u tom "Kur'anu" spadaju i ove: "O Ahmede, ti si mi kao sin, ti si mi kao moja jednoća!" Ovaj podli nevjernik je skončao, pa ga je naslijedio sin. Ova zabludjela skupina ima pobornike u nekim zemljama, a produkt je Engleza u Indiji. Jedna od preporuka ovog podlog nevjernika je da, ako dođe do sukoba između muslimana i Engleza, njegovi sljedbenici stanu na stranu Engleza!!! Imaju veoma mali broj pristalica i u Damasku. Svoje otrove pokušali su ubaciti i u Haleb, te su poslali svoga propagatora Gulam Ahmeda, ali se digao naš selefijski pokret i uspio uz Allahovu pomoć i uz pomoć nekih studenata i vlade 1371 H. / 1951. god. pružiti otpor ovom propagatoru - nevjerniku. Svuda smo ga pratili i onemogućavali uvlačenje njegovog nevjerničkog, raskolničkog djelovanja, dok nam Allah nije propisao pobjedu, kada smo ga iz Haleba, ako Allah da, protjerali bespovratno. Eš-Šehba' (drugo ime Haleba) očišćena je od pogani njegove podle i nevjerničke kadijanijske propagande. Bože, primi naše djelovanje u Tvoje plemenito ime, a nagradi i Tvoje robove koji su nam pomogli!

يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا ذُكِّرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۝ وَسِعْهُ بُرْجَةٌ وَأَصِيلًا ۝
هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ۝ تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ ۚ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا
كَرِيمًا ۝

"O vjernici, često Allaha spominjte i hvalite, /41/ i ujutro i navečer Ga veličajte; /42/ On vas blagosilja, a i meleki Njegovi, da bi vas iz tmina na svjetlo izveo - On je prema vjernicima Milostiv, /43/ a na Dan kad Ga oni susretnu, On će ih pozdraviti sa: 'Mir vama!', i On im je pripremio nagradu plemenitu." /44/

Uzvišeni naređuje Svojim robovima da ga spominju zbog Njegovih obilnih blagodati i velikih darova, za što će imati obilnu nagradu i lijep kraj.

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Se'ida el-Himsija da je rekao: "Čuo sam Ebu-Hurejrea da veli: 'Dova koju sam čuo do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i koju ne ostavljam je: (516) 'Bože, učini da Ti što više zahvaljujem, slijedim Tvoje savjete, da Te što više spominjem i pazim Tvoje preporuke'" Prenosi ga i Et-Tirmizi.

Imam Ahmed prenosi od Abdulaha ibn 'Amra, r.a., da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Koji god ljudi budu sjedili u nekom sijelu u kome ne budu spominjali Uzvišenog Allaha, žalit će zbog njega na Sudnjem danu.'"

Uzvišeni veli: **"i ujutro i navečer Ga veličajte"** Ako to učinite, blagosiljat će vas On i Njegovi meleki, tj. veličajte Ga jutrom i večerom, kao u riječima Uzvišenog:

"Pa, Slavljen neka je Allah kad god omrknete i kad god osvanete. Njemu neka je pohvala i na nebesima i na Zemlji, i predvečer i u podne!" (30:17,18)

Riječi Uzvišenog: **"On vas blagosilja, a i meleki Njegovi"** podstičaj su na spominjanje (zikr), tj. Uzvišeni vas spominje, pa spominjite vi Njega, kao u riječima Uzvišenog:

"Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjetiti, i zahvaljujte Mi, i na blagodatima Mojim nemojte neblagodarni biti!" (2:152) Poslanik, s.a.v.s., veli: (517) "Uzvišeni Allah veli: **'Ko Me spomene u sebi, spomenem ga u Sebi, a ko Me spomene u društvu, spomenem ga u boljem od toga.'**

"Salavat" - blagosiljanje Uzvišenog Allaha - pohvala je roba pred melekima. To prenosi Buharija od Ebul-'Alije, a drugi vele: "Salavat" Uzvišenog Allaha je milost. Moglo bi se reći da nema protuslovlja među dvjema tvrdnjama, a Allah najbolje zna.

"Salat" meleka, pak, jeste traženje oprosta i upućivanja dove za ljude, kao u riječima Uzvišenog:

"Meleki koji drže Arš i oni koji su oko njega veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj i mole se da budu oprosteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem; zato oprosti svima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u Vatri! Gospodaru naš, uvedi ih u edenske vrtove, koje si im obećao, i pretke njihove, i žene njihove i potomstvo njihovo - one koji su bili dobri; Ti si, uistinu, Silan i Mudar. I poštedi ih kazne zbog ružnih djela..." (40:7-9)

Riječi Uzvišenog: **"...da bi vas iz tmina na svjetlo izveo"**, tj. iz tmina neznanja i zablude na svjetlo upute i čvrstog uvjerenja. **"On je prema vjernicima Milostiv"** na dunjaluku i ahiretu, na dunjaluku na taj način što ih je uputio Istini, koju drugi ne poznaju, i ukazao im put sa kog su zalutali i skrenuli zagovornici nevjerovanja i novatorstva u vjeri i rulja koja ih slijedi, a na ahiretu ih je poštedio velikog straha i naredio melekima da ih dočekaju radosnim vijestima o zadobivanju Dženneta i spasenju od Vatre, što je sve odraz Njegove ljubavi i samilosti prema njima.

U Buharijevom "Sahihu" se prenosi od emirul-muminina Omer ibn el-Hattaba, r.a. (518) da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio neku zarobljenu ženu kako je uzela svoje dijete i privila ga na prsa da ga podoji, pa rekao je: "Mislite li da bi ova svoje dijete, ako bi ona o tome odlučivala, bacila u Vatru?" "Ne bi", rekoše oni. Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče: "Tako mi Allaha, Allah je milostiviji prema Svojim robovima nego ona prema svome djetetu!"

Riječi Uzvišenog: **"a na Dan kad oni pred Njega stanu, On će ih pozdraviti sa: 'Mir vama!'"** Čini se - a Allah najbolje zna - da se želi reći da će im pozdrav od Uzvišenog Allaha, na Dan kada Ga sretnu, biti selam, tj. na Dan kada ih pozdravi, kao što veli Uzvišeni: **"Mir vama! - bit će riječi Gospodara Milostivog." (36:58)**

Riječima Uzvišenog: **"i On im je pripremio nagradu plemenitu"** misli se na Džennet i ono u njemu što oko nije vidjelo, uho nije čulo, niti ga čovjek može zamisliti.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾
 وَدَعَا إِلَى اللَّهِ بِأَذْنِهِ وَسِرَّ جَانِّمِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
 مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِيعُ الْكُفْرِينَ وَالْمُشْفِقِينَ وَدَعَا
 أَذْهَمَ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكُنْ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾

"O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje, /45/ da - po

Njegovom naređenju - pozivaš k Allahu, i kao svjetiljku koja sija. /46/ I obraduj vjernike da će Allah na njih veliku milost prosuti, /47/ a ne slušaj nevjernike ni licemjere, i na uvrede njihove pažnju ne obraćaj i u Allaha se pouzdaj, Allah je dovoljan kao zaštitnik." /48/

Imam Ahmed prenosi od 'Ataa ibn Jesara da je rekao: "Sreo sam Abdullah ibn 'Amr ibn El-Asa, r.a., i rekao: 'Izvijesti me o opisu Božjeg Poslanika, s.a.v.s., u Tevratu', pa mi rekao je: 'Da, tako mi Allaha, opisan je u Tevratu nekim od svojstava iz Kur'ana:

"O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje", kao sugurnost "nepismenima" (Arapima tadašnjeg doba), ti si Moj rob i poslanik. Nazvah te onim koji se oslanja na Allaha. Nije grub ni osoran, niti galami po trgovima, na loše ne uzvraća lošim, već prelazi i prašta. Allah ga neće usmrtiti dok ne popravi njime zabludjeli narod da izjave da nema boga osim Allaha i time otvori slijepe oči, gluhe uši i okorjela srca." Prenosi ga Buharija, a i Ibn Ebi-Hatim.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ibn-Abbasa da rekao je: "Nakon što je objavljeno:

"O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje" - a on je već bio naredio Aliji i Muazu, r.a., da idu u Jemen - rekao im je: /519/ 'Idite i obveseljavajte, a ne izazivajte odvratnost i odbojnost, olakšavajte, a ne otežavajte, jer mi je objavljeno:

"O Vjerovjesniče, Mi smo te poslali kao svjedoka i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje"). Riječi Uzvišenog: **"svjedoka"**, tj. koji svjedoči o Allahovoj jednoći i o tome da nema boga osim Njega i kao svjedoka ljudima o njihovim djelima na Sudnjem danu. A riječi Uzvišenog: **"i kao donosioca radosnih vijesti i kao poslanika koji opominje"**, tj. obveselitelja vjernika obilnom nagradom a opominjatelja nevjernika neizbježnom kaznom. Riječi Uzvišenog: **"da - po Njegovom naređenju - pozivaš k Allahu"**, tj. da stvorenja pozivaš da robuju svome Gospodaru po Njegovom naređenju koje ti je uputio, **"i kao svjetiljku koja sija"**, tj. Istina sa kojom si došao poput je Sunca u njegovom blještavilu i svjetlosti i samo Ga prkosnik može zanijekati. Riječi Uzvišenog:

"a ne slušaj nevjernike ni licemjere, i na uvrede njihove pažnju ne obraćaj", tj. nemoj im se pokoravati u onome što čuješ da govore **"i na uvrede njihove pažnju ne obraćaj"**, tj. oprosti im i pređi preko toga i prepusti ih Uzvišenom Allahu, dovoljan im je On. Stoga Uzvišeni i veli:

"u Allaha se pouzdaj, Allah je dovoljan kao zaštitnik."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ
عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمِنْ غَوْهُنَّ وَسِرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾

"O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite, one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati, već ih darujte i lijepo ih otpremite." /49/

Ovaj časni ajet sadrži brojne propise. Jedan od njih je da se brak smatra i sam ugovor i o tome u Kur'anu ne postoji izričiti ajet od ovog. Islamski pravnici razilaze se u tome da li ugovor pravno uspostavlja brak ili je to općenje, ili oboje zajedno. Kur'an riječ "nikah" - "brak" upotrebljava za ugovor i općenje nakon njega, izuzev u ovom ajetu, u kome se upotrebljava za sam ugovor, jer Uzvišeni veli:

"O vjernici, kad se vjericama oženite, a onda ih, prije stupanja u bračni odnos, pustite..." Ajet sadržava i dozvolu puštanja žene prije općenja sa njom. Riječi Uzvišenog: **"vjericama"** odnose se na pretežitost, jer po općoj saglasnosti nema razlike u pravnoj kvalifikaciji (hukm) između vjernice i kitabijke. Ibn-Abbas, r.a., i grupa selefa ovaj ajet uzimaju kao dokaz da do razvoda braka (puštanje - talak) ne može doći ako mu ne prethodi sam brak, jer Uzvišeni Allah veli:

"kad se vjericima oženite, a onda ih pustite..." spominjući razvod nakon sklapanja braka, što dokazuje da on nije valjan niti moguć prije. Ovo je stav Šafije i Ahmeda i brojne grupe predašnjih i potonjih (selef i halef). Malik i Ebu-Hanife, Allah im se smilovao, su stava da je razvod ispravan i prije sklapanja braka, kao npr. da neko kaže: "Ako se oženim tom i tom, puštena je!" Razilaze se u pogledu slučaja da kaže: "Svaka žena koju oženim puštena je." Malik veli da nije puštena dok ne odredi na koju se to odnosi, a Ebu-Hanife da se svaka žena sa kojom se oženi smatra puštenom. Većina smatra da ne dolazi do razvoda, uzimajući kao dokaz ovaj ajet i hadis koji prenosi Amr ibn Šu'ajb od svog oca, a on od njegovog djeda da je rekao: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: /520/ 'Čovjek nema mogućnost razvoda ako nije vlastan', tj. ako nije u braku sa ženom koju pušta." Prenose ga Ahmed, Ebu-Davud, Et-Tirmizi i Ibn-Madže, a Et-Tirmizi veli: "Ovo je hasen-hadis. Ovo je najbolji hadis prenesen ovoj temi." Ibn-Madže također prenosi od Alije i El-Musevvera ibn Mahreme, r.a., a oni od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je rekao: /521/ "Nema razvoda prije braka."

Riječi Uzvišenog: **"one nisu dužne da čekaju određeno vrijeme koje ćete vi brojati."** Postoji konsenzus među ulemom o tome da žena ne treba provesti priček, 'iddet, ako bude puštena prije

općenja, već se odmah može udati za koga želi. Iz ovoga se izuzima žena kojoj je umro muž, a koja, po općoj saglasnosti, mora provesti 'iddet od četiri mjeseca i deset dana pa makar da on nije s njom općio. Riječi Uzvišenog:

"već ih darujte i lijepo ih otpremite."

Darovanje ovdje ima uopćenije značenje od polovine ugovorenog mehra es-sadak-musemma ili posebnog dara ukoliko mehr nije ugovoren. Uzvišeni Allah veli:

"A ako ih pustite prije nego što ste u odnos s njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onog što ste odredili." (2:237)

Uzvišeni također veli:

"Nije vaš grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite, ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom, zakonom propisanim: imućan prema svome stanju, a siromah prema svom; to je dužnost za one koji žele da dobro djelo učine." (2:236) U Buharijinom "Sahihu" prenosi se od Sehla ibn Sa'da i Ebu-Usejda, r.a., da su rekli: (522) "Allohov Poslanik oženio se Umejmom, kćerkom Šerahila. Kada je ušla kod njega, pružio je ruku prema njoj i kao da joj se to nije svidjelo. On je naredio Ebu-Usejdu da je opremi i da joj da dva lanena odijela." Ali ibn Talha, r.a., veli: "Ako joj je odredio mehr, pripada joj pola, a ako nije, darovat će je zavisno od njegovog imovnog stanja, i to je 'lijepo otpremanje'."

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَ الَّذِينَ آتَيْتَ أَجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ
يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عُمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ
وَبَنَاتِ خَلَّتِكَ الَّتِي هَاجَرَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ
نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا
يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾

"O Vjerovjesniče, Mi smo ti dozvolili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove, i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena, i kćeri stričeva tvojih, i kćeri tetaka tvojih po ocu, i kćeri daidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po materi koje su se s tobom iselile, i samo tebi, a ne ostalim vjericima - ženu - vjericu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako Vjerovjesnik hoće da se njome oženi - da ti ne bi bilo teško. Mi znamo šta smo propisali vjericima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. A Allah prašta i Milostiv je!" /50/

Uzvišeni se obraća Svome Poslaniku, veleći da mu je dozvolio njegove žene kojima je dao darove, tj.

mehr, a njegov mehr koji je davao svojim suprugama iznosio je 12 i po oka, ukupno 500 dirhema, izuzev Umm-Habibe bint Ebi-Sufjan, za koju je mehr u visini 400 dinara dao Nedžaši ("negus"), Uzvišeni Allah mu se smilovao, i osim Safijje bint Huzejj, koju je probrao između zarobljenika Hajbera i kao mehr joj darovao slobodu, te Džuvejrije bint El-Haris iz plemena El-Mustalik, za koju je isplatio otkup Sabit ibn Kajs ibn Šemmasu i oženio se njome.

Riječi Uzvišenog: **"i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena"**, tj. dozvolio ti je brak sa robinjama koje ti dopadnu iz plijena. Prethodno je rečeno da je posjedovao Safijju i Džuvejriju, oslobodio ih i oženio se njima. Posjedovao je i Rejhanu bint Šem'un iz plemena Nadr i Mariju, Koptkinju, majku njegovog sina Ibrahima, obje su bile robinje.

Riječi Uzvišenog:

"i kćeri stričeva tvojih, i kćeri tetaka tvojih po ocu, i kćeri daidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po materi." Ovo je sredina između neumjerenosti kršćana koji ne uzimaju ženu ako između njega i nje ima manje od sedam koljena i pretjerivanja jevreja koji uzimaju i bratičnu i sestričnu, što je grozno i odvratno. Riječi Uzvišenog: **"Koje su se s tobom iselile"**, tj. U Medinu.

Riječi Uzvišenog:

"i ženu - vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako Vjerovjesnik hoće da se njome oženi, samo tebi", tj. dozvoljava ti, Poslaniče, vjernicu koja ti se pokloni da se oženiš njome bez mehra, ako to želiš. Ibn Ebi-Hatim prenosi od Aiše da je rekla: "Ta koja se poklonila Poslaniku, s.a.v.s., je Havla bint Hakim ibn El-Evkas iz plemena Benu-Sulejm; bila je dobra žena." Ibn Ebi-Hatim, prenosi od Ibn-Abbasa da veli: "Poslanik nije imao nijednu ženu koja mu se poklonila, iako je takvih bilo dosta", tj. on nije prihvatio nijednu koja mu se poklonila, iako mu je to bilo dozvoljeno i samo njemu specifično, jer je to prepušteno njegovoj volji, kao što Uzvišeni veli:

"ako Vjerovjesnik hoće sa se njome oženi", tj. ako to odabere.

Riječi Uzvišenog: **"samo tebi, a ne ostalim vjernicima."** Ikrima veli: "Poklonjena nije dozvoljena drugima mimo tebe. Ako bi se i poklonila nekom čovjeku, ona mu nije dozvoljena dok joj ne dadne nešto (na ime mehra)." Isto vele i Mudžahid i Eš-Ša'bi i drugi, tj. ako se neka žena preda nekom čovjeku, on je, nakon što opći s njom, dužan dati joj mehr ravan njoj slične žene kao što je presudio Allahov Poslanik, s.a.v.s., u slučaju udaje Vašikove kćeri koja se predala, određivši joj, nakon smrti muža, mehr njoj slične žene. I smrt i općenje se jednako tretiraju u vezi sa određivanjem i obaveznošću mehra ženi koja se predala nekome mimo Poslanika, s.a.v.s. On, pak, nije obavezan dati bilo šta onoj koja mu se preda, jer ima pravo da se oženi bez mehra, staratelja i svjedoka kao u slučaju Zejneb bint Džahš, r.a.

Riječi Uzvišenog:

"Mi znamo što smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu." Tj. njihovo ograničavanje na četiri slobodne žene i koliko hoće robinja, te uvjetovanje staratelja, mehra i svjedoka. Oni su ummet, a tebi smo to olakšali i ništa od toga ti nismo učinili obaveznim **"da ti ne bi bilo teško. A Allah prašta i Milostiv je."**

ترجى من تشاء ممن
وتؤى إليك من تشاء ومن أبغيت من عرتك فلا جناح عليك ذلك
أدنى أن تقر أعينهم ولا تحزن ويرضين بما آتيتهن كألتهن والله
يعلم ما فى قلوبكم وكان الله عليا حليما ﴿٥١﴾

"Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio, ni jedno od toga nije tvoj grijeh. Najlakše će tako one radosne biti i neće se žalostiti i tako će sve onim što im ti daješ zadovoljne biti - a Allah zna šta je u srcima vašim; Allah zna sve i Blag je." /51/

Riječi Uzvišenog:

"Možeš zanemariti one među onima koje hoćeš i možeš pozvati sebi onu koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio, ni jedno od toga nije tvoj grijeh." Ibn-Džerir se opredijelio za stav da je ovaj ajet općevažeći za one koje su se poklonile Poslaniku, s.a.v.s., kao i za njegove supruge i one koje su kod njega (njegovo vlasništvo); njemu je na volju prepušteno i, ako hoće, može među njima podijeliti noći ili ne. Ovo mišljenje usaglašavaju predanja od Aiše od kojih jedna govori o onima koje su se poklonile, tj. koju hoćeš, prihvatit ćeš, a koju nećeš, odbit ćeš je, a i poslije toga ti ostaje mogućnost izbora, ako želiš, možeš se povratiti i uzeti je sebi. Stoga veli:

"a tražiti onu koju si udaljio, nije tvoj grijeh." Drugi put se od Mu'aza, a on od Aiše, prenosi da je rekla: (523) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je od jedne od nas tražio dan (da se odrekne dana koji joj pripada) nakon što je objavljeno:

"Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš i možeš pozvati sebi oni koju hoćeš, a možeš zatražiti onu koju si udaljio, ni jedno od toga nije tvoj grijeh." Rekoh joj (veli Muaz): "Šta si ti govorila?" Govorila sam: "Ako je meni ostavljeno da odlučim, Allahov Poslaniče, ne želim bilo kome dati prednost nad tobom!" Ovaj njen hadis upućuje na to da se ajetom smjera nepostojanje

dijeljenja, a prvi da je ajet objavljen u vezi sa onima koje su se poklanjale. Zato se Ibn-Džerir odlučio za mišljenje po kome ajet obuhvata i one koje su se poklanjale, a i žene koje su kod njega; on ima pravo izbora i ako želi - dijeliti će, a ako želi - neće. Ovaj Ibn-Džerirov izbor je dobar i osnovan, jer je usaglasio hadise. Stoga Uzvišeni veli:

"Najlakše će tako one radosne biti i neće se žalostiti i tako će sve onim što im ti daješ zadovoljne biti", tj. ako budu znale da ti je Uzvišeni Allah otklonio grijeh u vezi sa dijeljenjem i ako želiš - dijelićeš, a ako ne želiš - nećeš, a ti ipak budeš po svojoj volji dijelio, one će se tome obradovati i obveseliti i priznat će ti lijep postupak u dijeljenju i ravnopravnom tretmanu i tvoju pravičnost. Riječi Uzvišenog:

"a Allah zna šta je u srcima vašim", tj. naklonost nekima mimo nekih koju nije moguće suspregnuti, kao što to prenosi imam Ahmed od Aiše, koja veli: (524) "Allohov Poslanik, s.a.v.s., dijelio je noći među svojim ženama i bio pravedan u tome, a potom govorio: "Bože, činim što sam u stanju, ne kori me za ono čime, Ti upravljaš, a ja ne!", misleći pri tom na srce. Stoga nakon svega slijede riječi Uzvišenog: **"Allah zna sve"**, tj. ono pohranjeno u nutрини **"i Blag je"**, tj. Blag je i oprašta.

لَا يَجِلُّ لَكَ النِّسَاءُ
مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبْدُلَهُنَّ مِنْ زَوْجٍ وَلَوْ أَحْبَبْتَ حُسْنًا إِلَّا مَا مَلَكَتْ
يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا ﴿٥٢٤﴾

"Odsada ti nisu dopuštene druge žene, ni da umjesto njih neku drugu uzmeš, makar te i zadivila ljepota njihova, osim onih koje postanu robinje tvoje. - A Allah na sve motri."
/52/

Ne jedan od uleme, među njima i Ibn-Abbas i drugi, spominju da je ovaj ajet objavljen kao nagrada Poslanikovim, s.a.v.s., ženama za njihov lijepi postupak kada su se opredijelile za Allaha i Njegovog Poslanika i za ahiret kada im je Poslanik, s.a.v.s., ponudio da proberu, kao što je to prethodilo u ajetu. Nagrada im je to da ga je Allah ograničio na njih i zabranio mu da se oženi drugima ili da ih zamijeni drugima, makar mu se one i svidjele, izuzev robinja, koje može bez zapreka uzeti. Potom mu je Allah otklonio neugodnost i derogirao propis sadržan u ovom ajetu i odobrio mu ženidbu, ali se on nakon toga nije ženio, te je to bilo dobročinstvo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prema njima.

Imam Ahmed prenosi od Aiše da je rekla: (525) "Božijem Poslaniku, s.a.v.s., Allah je prije smrti dozvolio ženidbu (nakon zabrane)." Prenose ga i Et-Tirmizi i En-Nesai.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ummu-Seleme da je rekla: (526) "Prije nego što je Allohov Poslanik umro, Allah mu je dozvolio da se oženi ženama kojim hoće, osim one koje su udate." To je učinjeno ajetom:

"Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš" koji derogira ajet koji se poslije njega uči, kao što je slučaj i sa dva ajeta koji se odnose na iddet nakon smrti muža, a od kojih prvi derogira drugi. A Allah najbolje zna!

Ibn-Džerir prenosi da je Allohov Poslanik, s.a.v.s., pustio Hafsu a potom je povratio i odlučio da se rastane sa Sevdom sve dok ova svoj dan nije poklonila Aiši, a potom veli da je to bilo prije objavljivanja riječi Uzvišenog:

"Odsada ti nisu dopuštene druge žene, ni da umjesto njih neku drugu uzmeš." Tačno je što veli da je ovo bilo prije objavljivanja ovog ajeta, iako ovo nije potrebno, jer ajet upućuje da se on ne ženi osim onima koje su kod njega i da ih ne mijenja drugima, a ne na to da on ne može pustiti neku od njih - a da je ne zamijeni, a Allah najbolje zna.

Riječima:

"ni da umjesto njih neku drugu uzmeš, makar te i zadivila ljepota njihova." Uzvišeni mu zabranjuje da poveća njihov broj ako neku od njih pusti ili da neku zamijeni drugom, izuzev robinja.⁵¹³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا
بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَظِيرِ بْنِ إِتْمَةٍ وَلَكِنْ إِذَا
دُعِيتُمْ فَأَدْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مَسْتَعْسِنِينَ حَدِيثٌ إِنْ
ذَلِكَ كَانَ يُؤْذَى النَّبِيُّ فَيَسْتَعِجُ مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَعِجُ مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا
سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَانْعَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ
وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنكِحُوا زَوْجَهُ
مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ﴿٥٢٥﴾ إِنْ تَبَدُّوا شَيْئًا
أَوْ خِفْتُمْ فَرِيقًا مِنَ اللَّهِ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٥٢٦﴾

"O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda udite, i pošto jedete, razidite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor."

⁵¹³ Ovo je verbalno tumačenje ovoga ajeta, a ako je ispravno Ibn-Kesirovo tumačenje da je ajet: "Možeš zanemariti one među njima koje hoćeš", derogirajući za ajet: "Odsada ti nisu dopuštene druge žene...", onda Poslanik, s.a.v.s., ima mogućnost drugog izbora da se ženi ili ne, a pogotovo ako su vjerodostojni hadisi koje prenosi Aiša i Ummu-Seleme. To bi dokazalo da je derogacija potpuna i promijenio bi se hukm (propis) koji tretira kasnije objavljen ajet iz zabrane u dozvolu, iako on nije uradio čin koji ukazuje na dozvolu, tj. nije se poslije toga uopće ženio kako bi prema svojim ženama dobročinstvo učinio: **"Najlakše će one tako raosne biti i neće se žalostiti, i tako će sve onim što im daješ zadovoljne biti..."**

To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemirujete niti sa se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha, bio veliki grijeh, /53/ iznosili vi o tome šta u javnost ili to u sebi krili, pa, Allah sve zna." /54/

Ovo je ajet o hidžabu. On sadrži šerijatske propise i odredbe. Njegovo objavljivanje podudarilo se sa riječima Omer ibn El-Hattaba. Naime, u oba "Sahiha" prenosi se da je on rekao: (527) "Moje riječi su se podudarile sa mojim Gospodarem tri puta. Rekao sam: "Allohov Poslanice, kad bi Mekami - Ibrahim uzeo kao mjesto za obavljanje namaza?!", pa je Uzvišeni Allah objavio:

"Neka vam mjesto na kome je stajao Ibrahim bude prostor iza koga ćete moći molitvu obavljati." (2:125) Rekao sam: "Allohov Poslanice, tvojim ženama ulazi i dobar i pokvaren čovjek. Kako bi bilo da ih zaklone od drugih?" Tada je Allah objavio ajet o hidžabu. Rekao sam Poslanikovim, s.a.v.s., ženama kada su se udružile u ljubomori: **"Ako vas on pustí, Gospodar njegov će mu dati umjesto vas boljih žena"**, pa je objavljeno upravo tako.

U Muslimovom predanju spominje kao četvrtu stvar zarobljenike sa Bedra. Buharija prenosi i od Enes ibn Malika da je rekao: (528) "Omer ibn El-Hattab rekao je: 'Allohov Poslanice, tvojim ženama ulazi i dobar i pokvaren čovjek. Kada bi majkama vjernika naredio da se zaklone?...' Tada je Allah objavio ajet o hidžabu. Ajet je objavljen ujutro nakon ženidbe Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sa Zejnebom bint Džahš, koju je sam Uzvišeni Allah udao za njega. Bijaše to u zul-ki'detu pete godine, a Allah najbolje zna.

Buharija prenosi od Enesa ibn Malika da rekao je: /529/ "Kada se Allohov Poslanik, s.a.v.s., oženio Zejnebom bint Džahš, pozvao je ljude. Oni su jeli, a zatim sjeli razgovarati. On se pripremao da ustane, a oni nisu ustali. Vidjevši to, ustao je, a kada je ustao, ustali su svi osim trojice. Poslanik, s.a.v.s., htio je da uđe spavati, ti ljudi su sjedili, pa su ustali i otišli, te sam otišao i izvijestio Poslanika, s.a.v.s., da su otišli, pa je došao i ustao. Krenuo sam da uđem, pa je spustio zastor. Tada je Uzvišeni Allah objavio:

"O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ne zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se." Prenose ga i Muslim i En-Nesai.

Riječi Uzvišenog: **"Ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove"** zabrana su vjernicima da ulaze u stanove Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bez njegova

dopuštenja, kao što su činili u svojim kućama u džahilijetu i u početku islama. Uzvišeni Allah usrdno želi dobro ovome ummetu, pa mu iz počasti zabranjuje da to čini. Stoga Allohov Poslanik, s.a.v.s., veli: (530) "Klonite se ulaženja kod žena!"

Uzvišeni Allah potom izuzima iz zabrane, pa veli: **... "osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se zgotovi."** Mudžahid i drugi vele: "Tj. ne iščekujte da se ono skuha, pa kad to bude blizu, tada uđete, jer to Allah ne voli i osuđuje." Ovo je dokaz i za zabranu nametništva (uljezništva) koje Arapi nazivaju "ed-dajfen". Uzvišeni potom veli:

"Tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, razidite se." U sahih-hadisuu prenosi se od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: (531) "Kada bih bio pozvan na plečku, odazvao bih se, a kada bi mi bila poklonjena cjevanica, primio bih. Kada okončate ono zbog čega ste pozvani, olakšajte ukućanima i razidite se." Stoga Uzvišeni veli:

... "ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor", kao što se zbilo sa trojicom koji su se zaboravili, što je Božijem Poslaniku, s.a.v.s., teško palo, kao što Uzvišeni veli:

"To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine." Veli se da mu je teško padao ulazak bez njegove dozvole i nije to podnosio, ali mu je bilo mrsko da im zabrani zbog toga što je bio jako stidan, sve dok mu Allah nije objavio zabranu tih postupaka. Stoga Uzvišeni veli:

"a Allah se ne stidi istine", tj. zato vam je to zabranio.

Potom Uzvišeni veli:

"A ako od nekih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora."

"...iznosili vi o tome šta u javnost ili to u sebi krili, pa, Allah sve zna", tj. da se u njih ne gleda niti od njih što traži osim iza zastora.

"to je čistije i za vaša i za njihova srca", tj. zaklanjanje koje sam vam propisao i naredio čistije je i bolje. Riječi Uzvišenog:

"Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi uistinu, kod Allaha, bio velik grijeh!" Zbog ovoga svi su učenjaci saglasni da je bilo kome zabranjeno da se oženi bilo kojom Poslanikovom, s.a.v.s., ženom nakon njega, jer su one njegove žene i na ovom i na budućem svijetu i, kao što je prethodilo, majke vjernika. Uzvišeni Allah to ističe i prijeti prekršiocima:

"To bi, uistinu, kod Allaha, bio velik grijeh!"

A potom veli:

"iznosili vi o tome šta u javnost ili to u sebi krili, pa, Allah sve zna", tj. sve zna i ništa Mu nije skriveno.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِمْ فِي آبَائِهِمْ
وَلَا أَبْنَائِهِمْ وَلَا إِخْوَانِهِمْ وَلَا أُمَّهَاتِهِمْ وَلَا أَوْلَادَهُمْ
وَلَا نِسَاءَهُمْ وَلَا مَمْلُوكَهُمْ وَإِيمَانَهُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
بِكُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

"Njima nije grijeh da budu otkrivene pred očevima svojim, i sinovima svojim, i braćom svojom, i sinovima braće svoje, i sinovima sestara svojih, i ženama vjericama, i pred onima koje su u vlasništvu njihovu. I Allaha se bojte, jer kod Allaha, doista, nije skriveno ništa." /55/

Ove bliske srodnike Uzvišeni Allah izuzima i od njih se nije obavezno zaklanjati, kao što stoji i u poglavlju "En-Nur" u riječima:

"Neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim..." pa do: **"koja su stidna mjesta žene." (24:31)** Neko od selefa je pitao: "Zašto u ova dva ajeta nisu spomenuti amidža i dajdža?", pa su Ikrima i Eš-Ša'bi odgovorili da oni nisu spomenuti jer bi možda to što vide opisali svojim sinovima. Riječi Uzvišenog: **"i ženama vjericama"**, znače da se ne moraju zaklanjati od vjernica. Riječi:

"i pred onima koje su u vlasništvu njihovu", odnose se na njihove robove i robinje, kao što je prethodno skrenuta pažnja i naveden hadis.⁵¹⁴

Riječi Uzvišenog:

"I Allaha se bojte, jer Allahu, doista, nije skriveno ništa", tj. bojte Ga se u osami i u javnosti, jer je On svjedok svega i ništa mu nije skriveno pa budite svjesni Njegova nadzora, neka je Slavljén i Uzvišen!

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾

"Allah i meleci Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" /56/

El-Buhari veli: "Ebul-'Alije kaže: 'Allahov salavat (blagosiljanje) je Njegova pohvala njemu, Poslaniku, s.a.v.s., kod meleka, a blagosiljanje meleka je dova.'" Ibn-Abbas veli: znači "blagosiljaju", a Ebu-'Isa Et-Tirmizi veli da je preneseno od Sufjana es-Sevrija i ne jednog alima da su rekli: "Salavat

(blagosiljanje) Gospodara je milost, a salavat meleka je traženje oprosta (istigfar)"

Uzvišeni Allah izvještava Svoje robove o položaju koji kod Njega u "Visokom društvu" zauzima Njegov rob i Poslanik: On ga hvali kod bliskih meleka, a meleki ga blagosiljaju. Potom Uzvišeni naređuje žiteljima "nižega svijeta" (dunjaluka) da ga blagosiljaju i selam mu šalju, kako bi se pri njemu stekla pohvala obaju svjetova, i "Višeg" i "nižeg".

Uzvišeni izvještava da On blagosilja Svoje robove vjernike: **"On vas blagosilja, a i meleki Njegovi..."** I u riječima njih čeka oprost od Gospodara. A u hadisu stoji: (532) "Allah i Njegovi meleki blagosiljaju desne strane safova." Također je rekao: (533) "Bože, blagoslovi Ebu-Evfaovu porodicu." Džabirova žena ga je molila da blagoslovi nju i njenog muža, pa je rekao: (534) "Neka Allah blagoslovi tebe i tvoga supruga!" Postoje mutevatir-hadisi koji naređuju salavat na Poslanika i kazuju kako se on čini. Spomenut ćemo, ako Bog da, što nam se čini zgodnim i prikladnim, a Allah je na pomoći.

Buharija prenosi od Ka'ba ibn Udžre da je rekao: "Rečeno je: 'Božji Poslaniče, selam na te znamo, a kako činiti salavat?' On je rekao: (535) 'Recite: 'Bože, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahima. Ti si Hvaljen i Slavljén. Bože, obaspi blagodatima Muhammeda i Porodicu Muhammedovu, kao što si obasuo blagodatima Ibrahimovu porodicu. Ti si Hvaljen i Slavljén.'"

Ibn Ebi-Hatim prenosi Ka'ba ibn Udžre da rekao je: (536)

"Nakon što je objavljeno: **'Allah i meleki Njegovi blagosilju Vjerovjesnika. O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav'**, rekli smo: 'Allohov Poslaniče, znamo selam na te, a kako činiti salat?' Rekao je: 'Recite: 'Bože, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu Porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahima i Ibrahimovu porodicu. Obaspi blagodatima Muhammeda i Porodicu Muhammedovu, kao što si obasuo blagodatima Ibrahima i Ibrahimovu porodicu. Ti si Hvaljen i Slavljén.' Njihove riječi: "Znamo selam na tebe" odnose se na selam na tešehhudu, kome ih je on podučavao kao što ih podučava suri iz Kur'ana, a u njemu stoji: "Neka je selam na tebe, Poslaniče, i milost Allahova i Njegov blagoslov."

Muslim prenosi od Ebu-Mes'ud el-Ensarija da rekao je: (537) "Došao nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dok smo sjedili sa Sa'dom ibn 'Ubedeom, pa mu je Bušejr ibn Sa'd rekao: 'Allah nam je naredio da na te salavat donosimo, Allohov Poslaniče. Kako ćemo to činiti?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., šutio je toliko da smo poželjeli da ga nije pitao, pa je potom rekao: 'Recite: 'Bože, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu Porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahimovu porodicu. Obaspi blagodatima Muhammeda i Muhammedova Porodicu, kao što si obasuo blagodatima Ibrahima među svim ljudima i svjetovima. Ti si Hvaljen i Slavljén. A selam činite kao

⁵¹⁴ Kod riječi: "...ili onima koje posjeduju..." iz 31. ajeta u poglavlju "En-Nur", gdje su navedene i njegove, s.a.v.s., riječi upućene Fatimi: "Ne smeta ti, ovo su tvoj otac i tvoj dječak

što već znate." Prenose ga Ebu-Davud, Et-Tirmizi, En-Nesai i Ibn-Džerir od Malika, a Et-Tirmizi veli: "Ovaj hadis je hasen, sahih"

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Mes'ud el-Bedrija da su ashabi rekli: (538) "Božji Poslaniče, selam na te znamo. Kako ćemo salavat na te donositi kada klanjamo?" On reče: "Recite: 'Bože, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu Porodicu.'"

Spominje ga i prenosi Eš-Šafi'iji, Allah mu se smilovao, u svome "Musnedu" od Ebu-Hurejra sličnim riječima. Odatle Eš-Šafi'iji drži da je klanjač obavezan na posljednjem sjedenju proučiti salavat na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i ako ga izostavi namaz mu nije ispravan. Stav o obaveznosti podržan je izvanjskim značenjem ajeta i protumačen ovim hadisom od strane grupe ashaba, među kojima su Ibn-Mes'ud, Ebu-Mes'ud el-Bedri i Džabir ibn Abdullah, te tabini Eš-Ša'bija, Ebu-Dža'fer El-Bakira i Mukatil ibn Hajjana. Isto tvrdi i Eš-Šafi'iji; od njega se ne prenosi drugačiji stav, niti postoji razlika među njegovim sljedbenicima. Na kraju je i Ahmed zauzeo takav stav. Ispravno je da je to samo jedan stav, a većina je na suprotnom stanovištu... Stav da je to vadžib shodan izvanjskom značenju ajeta zastupa Eš-Šafi'iji, Allah mu se smilovao; on veli da je salavat na Poslanika, s.a.v.s., obavezan i kod predašnjih i kod potonjih, selef i halef. Hvala neka je Allahu, ne postoji saglasnost o suprotnom ni ranije, a ni kasnije. Prethodnom ide u prilog još jedan hadis koji prenose imam Ahmed, Ebu-Davud, Et-Tirmizi, koji ga ocjenjuje kao sahih, zatim En-Nesai, Ibn-Huzejme i Ibnu-Hibban u svojim "Sahihima." Hadis je predaja Hajve ibn Šurejha sa njegovim senedom od Fudale ibn Ubejda, koji je rekao: (539) "Čuo je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nekog čovjeka kako u namazu moli bez da veliča (temdžid) Allaha i donese salavat na Poslanika, pa ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., požurio, potom ga pozvao i rekao njemu ili nekome drugome: 'Kada neko od vas klanja, neka počne sa temdžidom (slavljenjem i veličanjem) i pohvalom Uzvišenog Allaha, zatim neka donese salavat na Poslanika, zatim neka moli šta hoće.'"

Ibn-Džerir prenosi od Junusa ibn Habbaba (540) da im je držao hutbu u Perziji, pa rekao: "Izvijestio me je neko ko je čuo Ibn-Abbasa kako veli: 'Ovako je objavljen ajet o kome je riječ, pa smo rekli ili su rekli: 'Allahov Poslaniče, znamo selam na tebe, a kako činiti salavat?' On je rekao: 'Bože, blagoslovi Muhammeda i Muhammedovu Porodicu, kao što si blagoslovio Ibrahimu i Ibrahimovu porodicu. I smiluj se Muhammedu i Muhammedovoj Porodici, kao što si se smilovao Ibrahimovoj porodici. Ti si Slavljen i Hvaljen.'" Ovaj hadis koriste kao dokaz oni koji smatraju da je dozvoljeno prizivati milost na Poslanika, s.a.v.s., što je i stav većine, a osnažuje ga i hadis o beduinu koji rekao je: (541) "Bože, smiluj mi se i Muhammedu, i nemoj se smilovati nikome uz nas!", pa mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Suzio si ono što je široko!" Prenosi Ebu-Isa et-Tirmizi od Abdullah bin Mes'uda da je Allahov Poslanik rekao:

"Najpreči će mi na Sudnjem danu biti oni koji na me najviše salavat donose." Et-Tirmizi je usamljen u prenošenju ovog hadisa i veli da je hasen-garib.

Ismail el-Kadi prenosi od Ubejja ibn Ka'ba, a on od svoga oca da rekao je: (543) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., izlazio je u gluho doba noći i govorio: 'Došao je potres koji najavljuje Sudnji dan, za njim slijedi slijedeći, dolazi smrt sa svim što je u njoj.' Ubejj je rekao: 'Allahov Poslaniče, ja noću klanjam. Hoću li tebi posvetiti trećinu salavata?' Allahov Poslanik je rekao: '/542/ 'Pola.' Ubejj rekao je: 'Hoću li ti posvetiti pola svojih salavata?' Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Dvije trećine.' On reče: 'Hoću li ti posvetiti sve moje salavate?' 'U tom slučaju Allah će ti oprostiti sve grijeh!'"

Imam Ahmed prenosi od Tufejla ibn Ubejja, a on od svoga oca da rekao je: (544) "Neki čovjek rekao je: 'Allahov Poslaniče, šta misliš ako ti ja posvetim sva svoja blagosivljanja?' On mu reče: 'U tom slučaju Allah će te sačuvati od svega što te brine na ovom i budućem svijetu.'"

Muslim, Ebu-Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai prenose od Ebu-Hurejreta da je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (545) 'Ko na me jedanput donese salavat, Allah će na njega deset puta.'" Et-Tirmizi veli da je hadis hasen-sahih.

Imam Ahmed prenosi od Ebu-Talhe el-Ensarija da je rekao: (546) "Jednoga jutra Allahov Poslanik, s.a.v.s., osvanuo raspoložen, na licu mu se vidjela radost. Rekoše: 'Allahov Poslaniče, danas si osvanuo raspoložen, na licu ti se vidi radost?' On reče: 'Da, došao mi je glasnik od mog Uzvišenog Gospodara i rekao: 'Ko od tvoga ummeta na tebe donese jedan salavat, za njega će mu Allah upisati nagradu kao za deset dobrih djela, izbrisati grijeh za deset loših i uzdići ga deset derdža i uzvratiti mu sličnim.'" Ovo je dobar sened, ali ga nisu zabilježili sastavljači "šest zbirki"

Imam Ahmed prenosi od Alije ibn El-Husejna, a ovaj od svoga oca da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: (547) "Škrtica je onaj kod koga budem spomenut, a on ne donese salavat na me." Prenosi ga Et-Tirmizi.

Et-Tirmizij prenosi od Ebu-Hurejre da je rekao: (548) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Na gubitku je onaj kod koga budem spomenut pa ne donese salavat na me. Na gubitku je onaj ko dočeka ramazan i isprati ga prije nego što mu bude oprosteno. Na gubitku je onaj kod koga roditelji dočekaju starost a ne uvedu ga u Džennet.'" Potom veli da je hasen-garib. Buharija ga u djelu "El-Edebul-mufred" prenosi kao merfu' od Ebu Hurejra sličnim riječima. Ovaj hadis i ovaj prije njega dokaz su da je obavezno donošenje salavata na Poslanika, s.a.v.s., kad god se spomene, što je stav grupe učenjaka, među kojima su i Et-Tahavi i El-Halimi. Drugi smatraju da je obavezno donijeti salavat na njega jednpud u toku sijela, a lijepo (mustehabb) je više od toga. Ovaj stav se potkrepljuje hadisom koji prenosi Et-Tirmizi od Ebu-Hurejra, a ovaj

od Poslanika, s.a.v.s., da rekao je: (549) "Kad ljudi sjednu na nekom sijelu i ne spominju Allaha i ne donose salavat na svoga Poslanika, ono će im biti razlog za žaljenje na Sudnjem danu i ako htjedne On će ih kazniti, a ako htjedne On će im oprostiti." Od nekih se prenosi da je salavat na njega - neka je na njega salavat i selam - obavezan jedanput u životu, shodno zapovijedi iz ajeta, a mustehabb je u svakoj situaciji. Ja velim: "Ovo su čudne riječi, jer postoji zapovijed da se donosi salavat na njega u mnogim vremenima."

Isto se odnosi i nakon ezana, što prenosi imam Ahmed od Abdullaha ibn Amr ibn El-Asa, koji veli da je čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako veli: (550) "Kada čujete muezzina, govorite isto što i on, a onda donesite salavat na me, jer ko donese salavat na me, Allah na njega donese deset. Potom od Allaha za me tražite 'el-vesileh', jer je to položaj u Džennetu koji pripada samo jednom Allahovom robu, a ja priželjkujem da ja budem taj. Ko za mene bude tražio 'el-vesileh', zaslužiti će šefaat." Prenose ga Muslim, Ebu-Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai od Ka'ba ibn 'Alkame.

Isto je i prilikom ulaska u džamiju i izlaska iz nje, o čemu govori hadis koji prenosi imam Ahmed od Fatime, kćerke Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koja veli: (551) "Allahov Poslanik, s.a.v.s., je, kada je ulazio u džamiju, donesi salavat i selam na Muhammeda, a potom bi rekao: 'Bože, oprosti mi grijeha i otvori mi vrata Tvoje milosti.' A kada bi izlazio, govorio je: 'Bože, oprosti mi grijeha i otvori vrata Tvoje dobrote.'"

U to spada i salavat na njega, s.a.v.s., prilikom klanjanja dženaze, jer je sunnet nakon prvog tekbira proučiti Fatihu, nakon drugog donijeti salavat na Poslanika, s.a.v.s., nakon trećeg moliti za umrlog, a nakon četvrtog reći: "Bože, ne uskrati nam nagradu za njega, niti nas stavi na kušnju nakon njega."

U to spada i salavat na Poslanika, s.a.v.s., između tekbira prilikom klanjanja bajrama, završetka dove, i u kunut-dovi, kao što to prenosi En-Nesai u svome "Sunenu." U to spada i često donošenja salavata na njega petkom i uoči petka, te prilikom posjete njegovom kaburu, s.a.v.s. Salavat i selam mu bivaju dostavljeni, shodno njegovim, s.a.v.s., riječima: (552) "Allah ima putujuće meleke koji mi dostavljaju selam od moga ummeta." Prenosi ga imam Ahmed od Ibn-Mes'uda, a također i En-Nesai. Vele da je mustehabb donijeti salavat na Poslanik, s.a.v.s., uz spominjanje Allaha prilikom klanja, uzimajući kao podršku ajet: **"Spomen na tebe visoko uzdigli." (94:3)** Neki mufessiri vele: Uzvišeni Allah kaže: "Ne spomenem se, a da se i ti sa Mnom ne spomenesh." Većina im oponira, veleći da je klanje prigoda u kojoj se spominje isključivo Uzvišeni Allah, kao i prilikom jela, općenja i drugih stvari za koje ne postoji sunnet po kom bi se donosio salavat na Poslanika, s.a.v.s.

Dozvoljeno je sljedstveno tome donositi salavat i na druge osim poslanika, kao što stoji u hadisu: (553) "Bože, blagoslovi Muhammeda, njegovu Porodicu,

njegove supruge i njegovo potomstvo." U prilog tome idu riječi Uzvišenog:

"Uzmi od dobara njihovih zekat, da ih njime očistiš, i blagoslovljenim ih učiniš, i pomoli se za njih" (9:103), i njegove, s.a.v.s., riječi: (554) "Bože, blagoslovi porodicu Ebu-Evfaovu!" Navode ga u oba "Sahiha".

Većina učenjaka veli da nije dozvoljeno izdvojeno donositi salavat ni na koga osim Poslanika, jer je on postao njihovo obilježje kada se spominju, te ga nije dozvoljeno pridavati drugima. Tako se ne može reći: "Ebu-Bekr, sallallahu 'alejhi ve sellem, rekao je; ili rekao je Alija, sallahu 'alejhi, rekao je", mada je ispravno po značenju, niti se može reći: "Muhammed azze ve dželle", mada je on snažan i veličanstven, jer je to obilježje koje asocira na spominjanje Moćnog i Veličanstvenog Allaha. Salavati na nekog drugog koje nalazimo u Knjizi i sunnetu tretiraju se kao dova za njih, tako da blagoslov (salavat) na porodicu Ebu-Evfaovu nije postao njeno obilježje, niti obilježje Džabira i njegove žene. Ovo je lijep pristup.

U vezi sa selamom drugima mimo poslanika, pristalica našeg pravca šejh Muhammed el-Džuvejni veli: "On ima značenje salavata, te se ne upotrebljava za odsutne, niti se njime izdvaja neko mimo Poslanika. Tako se ne kaže "Alija, alejhisselam". Isto se tretiraju i živi i mrtvi. Prisutnima se on upućuje, pa se kaže: "Selamun alejk", "Selamun alejkum", "Esselamu alejk" ili "alejkum" i u tom pogledu svi su saglasni." U izražavanju mnogih autora prevladava stav da se za Aliju izdvojeno od drugih kaže "Alija, alejhisselam" ili "Kerremellahu vedžehu", Allah mu ukazao čast, mimo ostalih ashaba, Mada je to po značenju ispravno, moraju se ravnopravno tretirati svi ashabi. Ukoliko je to izraz uvažavanja i poštovanja, dvojica šejhova, Ebu-Bekr i Omer, i predvodnik vjernika Osman to tim prije zaslužuju, neka Allah sa svima njima bude zadovoljan. En-Nevevi veli: "Kada neko donosi salavat na Poslanika, s.a.v.s. neka donese i salavat i selam i neka se ne ograničava samo na jedno. Neka ne kaže samo 'sallallahu alejhi' ili samo 'alejhisselam'." Ove riječi su utemeljene na ovom ajetu:

"O vjernici, blagosiljajte ga i vi i šaljite mu pozdrav!" Bolje je reći: *sallallahu alejhi ve selleme teslima.*

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾
وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَغْيًا مَّا كُتِبُوا فَقَدْ
أَحْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٥٨﴾

"One koji Allaha i Poslanika Njegova budu vrijeđali, Allah će i na ovom i na onom svijetu prokleti, i sramnu im patnju pripremiti. /57/ A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to

ne zaslužuju, toware na sebe klevetu i pravi grijeh." /58/

Uzvišeni ovim riječima prijeti onima koji Ga vrijeđaju, čineći suprotno od onoga što naređuje i vršeci ono što zabranjuje, koji u tome ustrajavaju i koji vrijeđaju Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i govore da ima nekakvu mahanu ili manjkavost, neka nas Allah toga sačuva! Ikrima za riječi Uzvišenog:

"Oni koji Allaha i Njegovog Poslanika budu vrijeđali..." veli da se odnose na one koji izrađuju kipove. U oba "Sahiha" prenosi se hadis Ebu-Hurejrea, koji kaže: Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (555) "Uzvišeni Allah veli: "Vrijeđa me sin Ademov - psuje vrijeme, a Ja sam Vrijeme: obrćem njegovu noć i dan." U džahilijetu su, naime, govorili: "O propasti vremena, učinilo nam je to i to!", pripisujući Allahova djela vremenu i njega grdeći, iako je istinski počinilac sam Uzvišeni Allah, pa im je On to zabranio. Ovo potvrđuju

Eš-Šafi'ijj, Ebu-Ubejde i drugi. Veli se i da su objavljeni u vezi sa onima koji vrijeđaju Poslanika, s.a.v.s., zbog ženidbe sa Safijjom bint Huzejji ibn Ahtab. Očito je da je ajet općenitog značenja i da se odnosi na svakoga ko ga na bilo koji način vrijeđa. Ko njega vrijeđa, Allaha vrijeđa, a ko se njemu pokorava, Allahu se pokorava, kao što to prenosi imam Ahmed od Abdullaha ibn Mugaffelae el-Muzenija koji veli:

Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je (556): "Tako vam Allaha, pazite mi ashabe, nemojte ih uzeti za cilj izrugivanja nakon mene. Ko njih voli, voli ih mojom ljubavlju, a ko ih mrzi, mrzi ih jer mrzi i mene. Ko njih vrijeđa i mene vrijeđa, a ko mene vrijeđa vrijeđa Allaha, a ko vrijeđa Allaha, izlaže se opasnosti da ga Allah kazni!" Prenosi ga Et-Tirmizi.

Uzvišeni veli:

"A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju", pripisuju im nešto od čega su oni čisti, što nisu učinili,

"tovare na sebe klevetu i pravi grijeh", to je velika potvora. U ovu prijetnju ponajviše ulaze oni koji ne vjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika, a zatim rafidije, koji omalovažavaju ashabe i sramote ih nečim od čega ih je Allah sačuvaio, opisujući ih osobinama suprotnim od onih o kojima nas Uzvišeni Allah izvještava. Jer, Uzvišeni Allah izvještava da je zadovoljan sa njima, i sa muhadžirima i sa ensarijama, i hvali ih, a te nezalice i glupaci ih grde i omalovažavaju, optužujući ih za nešto što nisu činili. Oni su, ustvari pokvarenih srca, jer sramote one koji su dostojni pohvale, a hvale one koje treba sramotiti. Ebu-Davud prenosi od Ebu-Hurejrea (557) da je rečeno: "Allohov Poslanice, šta je ogovaranje?" On je rekao: "Spominjanje svoga brata nečim što on ne bi volio." Neko reče: "Šta misliš ako je pri mome bratu ono što ja rekнем?" On reče: "Ako je pri njemu ono što veliš, ogovorio si ga, a ako nije onda si ga potvorio." Prenosi ga Et-Tirmizi i kaže: hasen-sahih.

Ibn Ebi-Hatim prenosi od Aiše da je rekla: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je svojim ashabima: (558) 'Koja kamata je kod Allaha najgora?' Rekoše: 'Allah i Njegov poslanik najbolje znaju.' On reče: 'Najgora kamata kod Allaha je okaljati čast muslimana!', a potom je proučio:

"A oni koji vjernike i vjernice vrijeđaju, a oni to ne zaslužuju, pripisuju im nešto od čega su oni čisti, što nisu učinili, toware na sebe klevetu i pravi grijeh."

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ
وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلِيبِهَا ذَلِكَ أَذَىٰ أَنْ يَبْعَثَ
فَلَا يُؤْدِبُنَّ كَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ * لَنْ لَمْ يَنْتَهَ الْغَافِقُونَ
وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ وَالْمُرْجُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَنُغْرِبَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ
لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾ مَّا تُعُونَ مِنْ أَيْنَ مَا تَشَاءُونَ أَتُّخَذُوا
وَقَتْلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ
لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

"O Vjerovjesnice, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastvovane biti. A Allah prašta i Milostiv je. /59/ Ako se licemjeri i oni čija su srca bolesna i oni koji po Medini šire laži - ne okane, Mi ćemo ti vlast nad njima prepustiti i oni će samo kratko vrijeme kao susjedi tvoji u njoj ostati, /60/ prokleti neka su! Gdje god se nađu, neka budu uhvaćeni i ubijeni /61/ prema Allahovu zakonu koji je vrijedio za one koji su bili i nestali! A ti nećeš u Allahovu zakonu izmjene naći!" /62/

Uzvišeni Allah naređuje Svome Poslaniku, s.a.v.s., da naredi vjericama, posebno svojim ženama, i kćerkama, zbog posebne časti koju uživaju, da na se spuste svoje zastore kako bi se razlikovale od obilježja džahilijetskih žena i robinja. "Džilbab" je prekrivač. To vele Ibn-Mes'ud, Ubejde i Katade i drugi. On je sličan današnjem "izaru". El-Dževheri veli da je džilbad ogrtač. Ali Ibn Ebi-Talha prenosi od Ibn-Abbasa: "Allah naređuje vjericama da, kada iz svojih kuća izlaze zbog neke potrebe, pokriju lica preko glave se svojim džilbabom i da ostave nepokriveno samo jedno oko." Muhammed ibn Sirin kaže: "Pitao sam Ubejdea es-Selmanija o riječima Uzvišenog Allaha: **"neka spuste haljine svoje niza se"**, pa je pokrio lice i glavu, a ostavio otkriveno samo lijevo oko. Ikrima veli: "Pokrit će otvor na prsima džilbabom koji će spustiti preko njega." Ibn Ebi-Hatim prenosi da je Umm-Selme rekla nakon što je objavljen ovaj ajet da su ensarijske izašle kao da su im na glavama

gavranovi, a na sebi su imale crne prekrivače. Ez-Zuhri je pitan o djevojčici pa je rekao: "Ona je dužna da obuče himar, a ne džilbab." Riječi Uzvišenog:

"Tako će najlakše prepoznate biti pa neće napastvovane biti." Mudžahid veli: "Umotat će se u u džilbab, pa će se znati da su slobodne žene, te ih pokvarenjaci neće uznemiravati ili sumnjčiti.

Riječ Uzvišenog: **"A Allah prašta i Milostiv je"**, to jest ono što je bilo u danima džahilijeta, kada nisu za to znale. Potom Allah prijete munaficima, a to su oni koji očituju vjerovanje, a u sebi skrivaju nevjerovanje.

"Oni čija su srca bolesna" su bludnici,

"a oni koji po Medini šire laži", tj. oni koji govore: "Došli su neprijatelji i došli su ratovi", što je laž i potvora. Ukoliko ne prestanu sa tim i ne vrate se Istini **"Mi ćemo ti vlast nad njima prepustiti"**, tj. Mi ćemo ti nad njima vlast dati,

"i oni će samo kratko vrijeme kao susjedi tvoji u njoj ostati", tj. u Medini. **"prokleti neka su"**, protjerani i udaljeni, **"gdje god se nađu"**, tj. gdje god budu **"neka budu uhvaćeni"**, jer su poniženi i malobrojni, **"i ubijeni."** Potom Uzvišeni veli: **"prema Allahovom zakonu koji je vrijedio za one koji su bili i nestali!"**, tj. ovo je Njegov zakon važeći za munafike u slučaju kada oni prevrše granicu u svojoj dvoličnosti i nevjerovanju. U tom slučaju pristralice vjerovanja bivaju upućeni na njih i oni ih poražavaju. **"A ti nećeš u Allahovu zakonu izmjene naći"**, tj. Allahov zakon da munafici bivaju poraženi je nepromjenjiv.

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ
 اللَّهُ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ
 وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَلِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يُجْدُونَ وِلْيَاءً وَلَا نَصِيرًا
 ﴿٦٥﴾ يَوْمَ تُغْلَبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا
 الرَّسُولَ ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَ نَا وَكُفَرْنَا فَأَصْحَابُنَا
 السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا انزِمْ ضَعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾

"Ljudi te pitaju o Smaku svijeta; reci: 'To jedino Allah zna! A ti ne znaš, možda je Smak svijeta blizu!' /63/ Allah je nevjernike prokleo i za njih Oganj razbuktao pripremio, /64/ u njemu će vječno i zauvijek boraviti, ni zaštitnika ni pomagača neće naći. /65/ Na Dan kad se njihova lica u Vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!' /66/ I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s Pravog puta odveli; /67/ Gospodaru naš,

podaj im dvostruku patnju i prokuni ih prokletstvom velikim!'" /68/

Uzvišeni upućuje Svoga Poslanika da, ako ga ljudi budu pitali o Sudnjem danu, znanje o njemu pripiše Uzvišenom Allahu. Isto se kaže i u poglavlju "El-E'raf", koje je mekansko, a ovo je medinsko, tako da se znanje o njemu kontinuirano pripisuje Onome Koji će učiniti da on nastupi. Ali, On ga izvještava da je Sudnji dan blizu!" Uzvišeni također veli:

"Blizi se čas i Mjesec se raspolutio." (54:1)

Potom Uzvišeni veli: **"Allah je prokleo nevjernike"**, tj. udaljio ih iz Svoje milosti

"i za njih Oganj razbuktao pripremio", tj. na budućem svijetu, **"u njemu će vječno i zauvijek boraviti"**, tj. neprestano, nema im izlaska iz njega niti udaljevanja.

"Ni zaštitnika ni pomagača neće naći", tj. nema nikoga ko će ih izbaviti.

"Na Dan kada se njihova lica u Vatri budu prevrtala, govorit će: 'Kamo sreće da smo se Allahu pokoravali i da smo Poslanika slušali!'", tj. bit će vučeni licem prema tlu u Džehennem. U takvom stanju govorit će: "Da smo na dunjaluku bili od onih koji su se pokoravali Allahu i Poslaniku!"

"zažalit će nevjernici često što nisu postali muslimani." (15:2) I ovdje također izvještava da će u ovakvom stanju poželjeti da su bili vjernici.

"I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s Pravog puta odveli.'" Tavus veli: "Prvaci znači uglednici, a starješine učenjaci." Ovo prenosi Ibn Ebi-Hatim, a znači: "Mi smo slijedili naše zapovjednike i slijedili smo loše učenjake, i kako su oni bili u zabludi, a suprotstavili smo se poslanicima!" **"Gospodaru naš, podaj im dvostruku patnju", tj. za njihovo nevjerovanje i zato što su nas na stranputicu odveli, **"i prokuni ih prokletstvom velikim!"** Neki uče "mnogobrojnim", a oboje je ispravno po značenju, s tim da se učaj može opredijeliti za jedno do ovo dvoje, a ne spojiti oboje i npr. reci **"velikim mnogobrojnim."****

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا
 وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾

"O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemirivali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa." /69/

Buharija prenosi od Ebu-Hurejrea da je rekao: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (559) 'Musa, a.s., bio je stidljiv čovjek. Od stida nije dozvoljavao da mu se vidi ni dio kože, pa su ga neki Izraeličani

uznemirivali. Rekli su: 'On se ovako sakriva samo zbog tog što ima nekakvu mahanu na koži, gubu, kilu ili neku drugu bolest.' Uzvišeni Allah htio je da Musaa oslobodi onoga što su za njega govorili. Tako se on jednoga dana osamio i skinuo odjeću, ostavio je na kamen, a zatim se okupao. Nakon što je završio, krenuo je ka odjeći da je uzme, ali je kamen pobjegao sa njegovom odjećom. Musa je uzeo svoj štap i počeo tražiti kamen, govoreći: 'Moja odjeća, o, kamenu!', dok nije stigao do skupa Izraeličana, koji su ga vidjeli gologa, ljepšega od mnogih koje je Allah stvorio. Tako ga je Allah oslobodio onoga što su govorili. Kamen se zaustavio, pa je on uzeo svoju odjeću i obukao je, te stao udarati kamen svojim štapom. Tako mi Boga, na kamenu su ostala udubljenja od njegovih udaraca, tri četiri ili pet."

"O vjernici, ne budite kao oni koji su Musaa uznemiravali, pa ga je Allah oslobodio onoga što su govorili, i on kod Allaha ugled uživa."

Buharija se ovim hadisom izdvaja od Muslima.

Imam Ahmed prenosi od Abdulaha Ibn Mes'uda da rekao je: (560) "Allohov Poslanik, s.a.v.s., je jednoga dana podijelio plijen pa je neki ensarija rekao: 'Ovo je podjela koja nije radi Allaha.' Ja sam rekao: 'Allahov neprijatelju, izvijestit ću Allahovog Poslanika, s.a.v.s.', pa mu je lice pocrvenjelo, a zatim rekao je: 'Neka je Allahova milost na Musaa, uznemiravan je i gore od ovoga', pa se strpio." Navode ga oba "Sahiha".

Riječi Uzvišenog: **"i on kod Allaha ugled uživa"** znače da je on ugledan kod Uzvišenog Allaha. Grupa prethodnika kaže: "Što god je zatražio od Allaha, to je i dobio, ali mu je onemogućeno viđenje jer je Uzvišeni tako želio." Neki veli da je znak njegova velikog ugleda kod Uzvišenog Allaha i to što se zauzimao za svoga brata Haruna kako bi bio poslat sa njim, pa je Allah udovoljio njegovom traženju, pa kaže Uzvišeni:

"i darovali mu milošću Našom kao vjerovjesnika brata njegova Haruna." (19:53)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo Istinu, /70/ On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijeha vam vaše oprostiti... A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao - postići će ono što bude želio." /70/

Uzvišeni naređuje Svojim robovima vjernicima da Ga se boje i da Mu robuju kao neko ko Ga vidi i da govore **"samo Istinu"**, tj. ispravne riječi, u kojima nema iskrikljenosti niti odstupanja od istine. Obecava

im da će ih, ako to učine, za to nagraditi tako što će im djela učiniti dobrim, tj. pomoći im da čine dobra djela, i da će im oprostiti prethodne grijeha. Za eventualne grijeha u budućnosti učinit će da se pokaju za njih."

"a onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao" - postići će ono što bude želio i to tako što će biti sačuvan od džehenemske Vatre i uveden u trajne blagodati. Ibn Ebi-Hatim prenosi od Ebu-Musa el-Eš'arija da je rekao: (561) "Allohov Poslanik, s.a.v.s., klanjao sa nama podne. Nakon što je završio, dao nam je znak rukom, pa smo ostali sjedeći, te nam rekao je: 'Uzvišeni Allah mi je naredio da vam naredim da Ga se bojite i da govorite samo Istinu.' Potom je otišao kod žena i rekao: 'Uzvišeni Allah mi je naredio da vam naredim da govorite samo Istinu.'"

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ
إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٣﴾

"Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek - a on je, zaista, prema sebi nepravedan i nezalica, /72/ da bi Allah licemjere i licmjerke, i mnogobošce i mnogoboškinje kaznio, a vjernicima i vjericama oprostio. A Allah prašta i Milostiv je." /73/

El-Avfi prenosi od Ibn-Abbasa da se pod emanetom podrazumijeva pokornost, koju im je ponudio prije nego što ju je ponudio Ademu, ali nisu bili u stanju da je podnesu, pa rekao je Ademu: "Ponudio sam emanet nebesima, Zemlji i brdimima, pa nisu bili u stanju. Hoćeš li je ti uzeti, sa svim što ona podrazumijeva?" On reče: "Ako budeš činio dobro, bit ćeš nagrađen, a ako budeš grješio, bit ćeš kažnjen." Adem ga je preuzeo i ponio. Stoga Uzvišeni veli:

"A preuzeo ga je čovjek - a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lahkomislen", tj. umišljen u pogledu Allahove odredbe.

Ibn-Džerir prenosi od Seida Ibn Džubejra, a on od Ibn-Abbasa: "Samo za vrijeme između ikindije i noći toga dana već je počinio grešku." Mudžahid, Seid ibn Džubejir, Dahhak, El-Hasan el-Basri i drugi vele: "Emanet su obaveze." Drugi vele: "On je pokornost." Veli se da je on vjera, obaveze i odredbe, a vele i kupanje prilikom džunupluka. Vele i da je namaz, post i kupanje prilikom džunupluka. Sve ove riječi nisu suprotstavljene, već se svode na to da je emanet obaveza i prihvatanje naredbi i zabrana pod za njih

važecim uvjetom, a on glasi: Ko ih izvrši bit će nagrađen, a ko ih ostavi bit će kažnjen. Čovjek ga je prihvatio, uprkos svojoj slabosti i neznanju, izuzev onih koje Allah uputi i podrži, neka nam je Allah na pomoći.

Ibn-Džerir prenosi od Abdullaha Ibn Mes'uda, a on od Poslanika, s.a.v.s., da rekao je: (562) "Pogibija na Allahovom putu čisti sve grijeha - ili rekao je - čisti sve osim emaneta. Onaj koji je imao nekakav emanet, kome je nešto bilo povjereno, bit će doveden i bit će mu rečeno: 'Isporuči emanet!' On će reći: 'Kako, Gospodaru, kada je dunjaluk već prošao!' Ponovo će mu biti rečeno: 'Isporuči emanet!', pa će reći: 'Kako, Gospodaru, kada je dunjaluk već prošao?' Tada će reći: 'Vodite ga u džehenemsku provaliju!', pa će tamo biti odveden. Stropoštat će se do njenog dna i tamo će emanet naći kakav je i bio, pa će ga ponijeti na vratu i ispeti se sa njim na rub Džehennema i kada vidi da je već izašao, okliznut će mu se noga i zauvijek će upasti." Rekao je Abdulah: "Emanet je sadržan u namazu, postu, abdestu, govoru, a najviše u stvarima povjerenim na čuvanje." Susreo sam El-Beraa i rekao: "Ne čuješ li šta veli tvoj brat Abdulah?" On reče: "U pravu je."

U vezi sa emanetom je i hadis koji prenosi imam Ahmed od Huzejfe, koji veli: (563) "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao nam je dva hadisa. Jedan od njih sam već vidio, a očekujem drugi. Rekao je da je emanet pohranjen u ljudska srca, a potom je objavljen Kur'an, pa su oni naučili iz Kura'na i sunneta. Govorio nam je i o nestanku emaneta i rekao: "Čovjek će zaspati lahkim snom i emanet će mu biti istrgnut iz srca, pa će ostati njegov trag poput traga od plika nastalog kad ti se žeravica skotrlja na nogu za koji misliš da je pun nečega a u njemu ništa nema. Potom je uzeo kamenčić i zakotrljao na nozi, rekavši: "Pa će ljudi kupovati i prodavati, a skoro niko neće isporučivati emanet, sve dok ne bude rečeno: 'U toj i toj porodici ima povjerljiv čovjek', pa dok ne bude rečeno nekom čovjeku: 'Kako je zgodan i pametan', a da on ne ima u srcu ni koliko zrno gorušice imana. Bilo mi je došlo vrijeme kada mi je bilo svejedno sa kim od vas trgujem. Ako je musliman, dovest će mi ga njegova vjera, a ako je kršćanin ili jevrej, dovest će mi ga njegov starješina. Danas trgujem od vas samo tim i tim." Navode ga u oba "Sahiha" kao dio A'mešovog hadisa. Postoji zabrana zaklinjanja emanetom u merfu'-hadisu. Ebu-Davud prenosi od Burejde, a on od svoga oca da rekao je: "Allohov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: (564) 'Ko se zaklinje emanetom nije naš.'" On se izdvaja sa ovim hadisom.

Riječi Uzvišenog:

"da bi Allah kaznio licemjere i licemjerke, i mnogobošce i mnogoboškinje", tj. sinovi Ademovi su ponijeli obavezu kako bi Allah kaznio licemjere među njima i licemjerke, a to su oni koji očituju vjerovanje iz straha od njegovih pristalica, a u sebi kriju nevjerovanje i slijede njegove pristalice

"i mnogobošce i mnogoboškinje", a to su oni koji javno i tajno Allahu pripisuju druge i suprotstavljaju se Njegovom Poslaniku, **"a vjernicima i vjericama oprostio"**, tj. da bi se smilovao vjernicima među Svojim stvorenjima, koji vjeruju u Allaha, Njegove meleke, Njegove Knjige, Njegove poslanike, koji su djelovali pokoravajući Mu se. **"A Allah prašta i Milostiv je."**

**Završetak sažetka tumačenja
poglavlja "El-Ahzab";
neka je hvala Allahu.**